

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

בפני כב' השופטת נלי רוסמן גליס

התובעת

כ.ל.

נגד

הנתבעים

1. ש.ל.

2. א.ל.

3. ע.ל.

פסק דין

עניינו של פסק דין זה בהשבת כספים שניתנו לבתה של התובעת לשם רכישת דירה וכן בהשבת כספים שנתנה התובעת לבתה ולנכדתה לשם רכישת דירה עבור התובעת והנכדה- אשר נרכשה מאחורי גבה של התובעת על שם נכדתה בלבד ומבלי שהיא משמשת אותה כלל ועיקר.

מעבר להשבת הכספים שניתנו לדירת הנכדה על פי דיני החוזים, עת נעשה בהם שימוש מטעה ושלא בהתאם לתנאי נתינתם, הרי שכפי שיבואר להלן, מכוח התנהגותן המחפירה של הבת והנכדה כלפי התובעת- עליהן להשיב את המתנות שקיבלו לרכישת הדירות, משעה שרישומן לא הושלם.

כפי שיובהר בפסק הדין, המדובר באחד המקרים הקשים והמובהקים בהם חומר הראיות שנפרש בפני ביהמ"ש הצביע בבירור על התנהגות מחפירה מצד מקבלי מתנה כלפי נותנה, והדברים אמורים מקל וחומר, עת ההתנהגות המחפירה נעשתה בעת היותה של התובעת במצב פיזי ונפשי מוחלש, נוכח אירוע מוחי קשה שעברה ובעת שזו מנסה להשתקם מאירוע זה, תוך ניתוקה מיתר ילדיה, הפחדתה ונקיטת אלימות רגשית ופיזית נגדה.

רקע עובדתי רלוונטי בתמצית

1. התובעת, בת 83, ילידת 1.1.36, היא אימה של התובעת 1 וסבתה של התובעת 2.
2. התובעת 1 (להלן – "הבת") היא אימה של התובעת 2 (להלן – "הנכדה").
3. התובע 3 הוא בעלה של הבת, אביה של הנכדה.
4. לתובעת שלושה ילדים נוספים.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

5. ביום 31.7.12 נפטר בעלה של התובעת (להלן – "המנוח"), אשר היה אביה של הבת וסבה של הנכדה.
1
- 2
6. התובעת והמנוח חתמו על צוואות הדדיות, לפיהן במותו של אחד מהם, יעבור כל רכושו לבן הזוג הנותר בחיים ולאחר פטירת בן הזוג שנותר בחיים, יעבור כל רכושם לארבעת ילדיהם בחלקים שווים.
3
- 4
- 5
7. ביום 24.10.12 ניתן צו לקיום צוואת המנוח ובהתאם, ירשה התובעת את כל רכושו.
6
8. עם פטירת המנוח נותרה התובעת להתגורר לבדה בדירה בה התגוררו בני הזוג, ברחוב D, חולון (להלן – "הדירה בחולון").
7
- 8
9. ביום 22.4.14 נמכרה דירה אחרת של התובעת ברח' נווה W תל אביב (להלן: "הדירה בתל אביב").
9
- 10
10. כחודש לאחר מכן, ביום 29.5.14 הבת ובעלה רכשו דירה ברחוב X בפתח תקווה. חלק ניכר מתשלום הדירה נעשה באמצעות שימוש בכספי התובעת שמקורם ממכירת הדירה בתל אביב.
11
- 12
11. ביום 11.6.15 עברה התובעת אירוע מוחי, אשר הותיר אותה עם ליקוי בדיבור, אי יציבות בהליכה עם סכנה לנפילות והמלצה לסיוע סיעודי בבית.
13
- 14
12. לאחר שחרורה של התובעת מבית החולים, התגוררה התובעת בבית הנתבעים וזמן קצר לאחר מכן, מסרה שיק על חשבון רכישת דירה ברחוב Y בפתח תקווה (בסמוך למקום מגורי הנתבעים) ליוזם A בע"מ (להלן: "הדירה ברחוב Y").
15
- 16
- 17
13. בחודש אוגוסט 2015, כחודשיים לאחר האירוע המוחי, אותו עברה התובעת, נחתם שיק משוך על חשבונה בסך של 750,000 ₪ אשר הופקד בחשבון "ל.א.", ל.ש." (הבת והנכדה) אשר הוחזר מחמת ש"חתימת המושך אינה בסדר".
18
- 19
- 20
14. כחודש לאחר מכן, ביום 10.9.2015 התבצעה העברה כספית של 750,000 ₪ מחשבון התובעת לחשבון "ל.א.", ל.ש." (הבת והנכדה) לשם רכישת דירה למגורי התובעת והנכדה.
21
- 22
15. ביום 9.11.15 נחתם חוזה לרכישת דירה על שם הנכדה באותו הבניין בו מתגוררים הבת ובעלה ברחוב X בפתח תקווה, וזאת בין היתר באמצעות כספי התובעת שהועברו כאמור בסעיף 14 לעיל.
23
- 24
- 25
16. בחודש נובמבר 2015, העו"ס מ'בית L- ביה"ח השיקומי בו ביקרה התובעת לצורך שיקום, ביקשה מיתר ילדי התובעת כי יבואו לקחת אותה למקום מגורים אחר, בד בבד עם הגשתה
26
- 27

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

- 1 דיווח אודות פגיעה בתובעת כחסרת ישע ודיווח למחלקת הרווחה בעיר אליה חזרה התובעת
- 2 להתגורר אודות התנהלות אלימה כלפי התובעת בבית הנתבעים.
- 3 בסמוך לאחר מכן, ביום 6.12.2015, הגישה התובעת בקשה לצו הגנה כנגד הבת והנכדה ולאחר
- 4 שאלו לא התייצבו לדיון שנקבע במעמד הצדדים, ניתן כנגדן צו הגנה לטובת התובעת למשך 3
- 5 חודשים.
- 6 ביום 7.12.2015, הגישה התובעת את התובענה נשוא תיק זה להשבת הכספים שנגזלו ממנה,
- 7 לטענתה, שלא כדין על ידי הבת והנכדה, שכן הן שביצעו את המעשים הנטענים כלפי התובעת,
- 8 העומדים בבסיס עילת התביעה.
- 9 הנתבע 3, בעלה של הבת, צורף להליך לאחר שהתברר כי הדירה ברח' X, אותה רכשה הבת
- 10 בתמורת כספי מכר דירתה של התובעת בנווה W, נרשמה גם על שמו של הנתבע 3 ועל מנת
- 11 לשמור על זכויותיו בגדר ההליך, כאחד מהבעלים הרשומים של הדירה ברח' X.
- 12 התובענה נידונה בתחילה בפני כב' השופטת שפרה גליק, עד שהועברה לטיפול במהלך חודש
- 13 אפריל 2016, לקראת פרישתה הצפויה של כב' השופטת גליק מכס השיפוט.
- 14 **תמצית טענות התובעת**
- 15 התובעת טוענת שלאחר פטירת בעלה המנוח, החלו הבת והנכדה לנצל את מצבה הרעוע, אשר
- 16 החמיר לאחר האירוע המוחי שעברה, על מנת להוציא ממנה כספים תוך כפיה, עושק רמיה
- 17 הטעיה ואיומים.
- 18 התובעת טוענת שבין היתר, הבת גרמה לה להאמין שהחתימה את המנוח, בהיותו על ערש דווי
- 19 בבית החולים, על צוואה המעבירה אליה את כל רכושו.
- 20 התובעת טוענת, כי הבת איימה עליה, כי ככל שלא תעביר אליה כספים, תפעל לממש את
- 21 הצוואה שברשותה והתובעת תיוותר ללא אמצעי קיום ותיזרק לרחוב. התובעת טוענת שהדבר
- 22 גרם לה לחרדה קשה, שכן בעלה המנוח סיפר לה טרם פטירתו שהבת אכן ניסתה לרמות אותו
- 23 וללחוץ עליו שיוריש לה את כל רכושו.
- 24 לטענת התובעת, מתוך לחץ ופחד שתיוותר חסרת כל, נכנעה לדרישות הבת למכור את הדירה
- 25 בתל אביב ולהעביר לבת את מרבית כספי המכר בסך של 900,000 ₪, בהם השתמשה הבת בכדי
- 26 לקנות לעצמה דירה חדשה ברח' X בפתח תקווה (להלן – "הדירה ברח' X").
- 27 לטענת התובעת, לאחר האירוע המוחי שעברה, החמירה מסכת האיומים מצד הבת והנכדה
- 28 ועלתה לכדי התעללות נפשית ופיזית של ממש.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

26. התובעת טוענת שלאחר שחרורה מבית החולים, הבת כפתה עליה לעבור ולהתגורר אתה ועם משפחתה בדירה ברח' X, תוך שהיא אוסרת עליה לשוחח עם יתר ילדיה ולגלות להם את כתובת הדירה ברח' X, אותה רכשה הבת בין היתר מכספי תמורת המכר של דירת התובעת בתל אביב, כל זאת על מנת שיתר הילדים לא יוכלו לבוא לבקרה.
27. התובעת טוענת שלאחר האירוע המוחי הפכה כה מוגבלת, עד שהייתה תלויה בבת באופן מוחלט, כאשר הבת מצידה, ניצלה את מצבה של התובעת על מנת לעשוק ממנה גם את כל כספי הפיקדונות וקופות הגמל שירשה מבעלה המנוח.
28. התובעת טוענת שהבת שכנעה אותה לפרוע את כל חסכוניותיה והכספים שירשה מבעלה, ולרכוש בהם דירה בבניין חדש המצוי בשלבי הקמה ברח' Y בפתח תקווה (להלן – "הדירה ברח' Y"), סמוך לדירת הבת ברח' X, תוך שהיא מבטיחה לה שתדאג לה ותטפל בה.
29. התובעת טוענת שעל פי דרישת הבת והנכדה, העבירה אליהן סכומים שונים בסך כולל של 770,000 ₪ לצורך תשלום לזם, מתוך ידיעה שהדירה הנרכשת תהיה בבעלותה והיא תוכל להתגורר בה.
30. התובעת טוענת שבשלב מסוים ביקשה מהבת והנכדה לראות מסמכים בקשר לדירה ברח' Y, אולם אז התברר לה שהבת והנכדה מתכוונות לרשום את הדירה שתירכש על שם הנכדה ולא על שמה. לטענת התובעת, במצב זה היא ביקשה את כספה בחזרה, אולם הבת והנכדה החלו להתעמר בה ולהפחידה, עד שחששה לחייה.
31. לטענת התובעת, רק לאחר שהעובדת הסוציאלית בבית החולים "בית L", שם שהתה יומיים בשבוע באשפוז יום לצורך שיקום, הבחינה במצוקתה והתקשרה לילדיה, הגיעו ילדיה לאסוף אותה והיא חזרה להתגורר בדירתה בחולון.
32. התובעת טוענת שבמהלך התקופה בה התגוררה אצל הבת, לקחה הבת מהדירה בחולון כספת, בה הופקדו כספים שחסך המנוח, תוך שהיא טוענת שתשמור על הכספת. עוד טוענת התובעת כי לאחר שעזבה את ביתה של הבת, ביקשה ממנה התובעת בחזרה את הכספים ואת הכספת, אולם הבת והנכדה סירבו להשיב לה את הכספת, לגלגו עליה והתנהגו כלפיה באופן מאיים. לאור האמור, הגישה התובעת תלונה במשטרה כנגד הבת והנכדה, בגין גניבת הכספת והסכומים שנתנה להן לצורך רכישת דירה על שמה.
33. התובעת טוענת, כי בו ביום הגשת התלונה למשטרת ישראל, הגיעה הבת לדירתה בחולון, הורתה לה לאסוף את חפציה האישיים ואמרה לה שהיא מזמינה מונית שתיקח אותה חזרה לביתה של הבת. כאשר התובעת סירבה, דחפה אותה בשתי ידיה וזרקה אותה לרצפה. לטענת

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

- 1 התובעת, כאשר התחילה לבכות ולצרוח מכאבים, הבת לקחה ממנה את לחצן המצוקה המחובר
- 2 אליה וזרקה אותו, על מנת למנוע ממנה להזמין רופא.
34. כאשר הבת סירבה להשיב אליה את לחצן המצוקה, החלה התובעת לזעוק לעזרתה של בתה
- 4 האחרת, המתגוררת באותו בנין. בתגובה, הגיפה הבת את התריסים וסגרה את כל חלונות הבית
- 5 על מנת שלא ישמעו את התובעת, נשכבה עליה בתנועות פנים מאיימות ומפחידות ולחצה לה על
- 6 הצוואר, עד שהתובעת חשבה שהבת עומדת להרוג אותה.
35. התובעת טוענת שאז, בדרך נס, צלצל הטלפון הנייד שלה אולם הבת לא אפשרה לה לענות
- 8 והכניסה את הטלפון שלה לתיק. כאשר הטלפון צלצל בשנית, והבת ראתה שהשיחה היא מאחד
- 9 מילדיה הנוספים של התובעת, חששה שמישהו יגיע לדירת התובעת ויראה את האירוע האלים,
- 10 ומשום כך לקחה את חפציה וברחה.
36. התובעת טוענת, כי רק לאחר שהגישה את התביעה דן, גילתה שהבת והנכדה השתמשו בכספים
- 12 שהעבירה אליהן במטרה שירכשו עבורה את הדירה ברח' Y, בכדי לרכוש דירה אחרת על שם
- 13 הנכדה – ללא ידיעתה וללא הסכמתה.
37. **התובעת טוענת כי הבת והנכדה התנהגו כלפיה באופן מחפיר וגזלו את כספה.**
38. התובעת עותרת להורות לבת ולנכדה להשיב לה את סכומי הכסף שהוצאו ממנה תוך כפיה,
- 16 עושק והטעיה, הראשון בסכום של 900,000 ₪ שהם כספי תמורת מכר הדירה בתל אביב, והשני
- 17 בסכום של 770,000 ₪ שהעבירה אל הבת והנכדה על מנת שירכשו עבורה דירה ברחוב Y, דבר
- 18 שלא נעשה אלא שנרכשה דירה אחרת ברחוב X על שם הנכדה.
39. עוד עותרת התובעת להורות לנתבעות להשיב לה את הכספת אשר נטלו מהדירה בחולון, על כל
- 20 הכספים שהיו בה.
- 21 **תמצית טענות הנתבעות**
40. הנתבעות הגישו כתב הגנה אחד.
41. לטענת הנתבעות, מי שהניעו את ההליך דן הנם ילדיה הנוספים של התובעת, אשר השפיעו על
- 24 התובעת לחזור בה מהתחייבותה לתת להן מתנה.
42. הנתבעות טוענות שבמהלך השנים, נהגה התובעת לתת מתנות לילדיה כדבר שבשגרה. כך,
- 26 לטענתן, העניקה התובעת לאחד מילדיה כספים על מנת שירכוש דירה משלו.
43. הנתבעות טוענות שכאשר המנוח שכב על ערש דווי, הביע את רצונו האחרון שהבת תקבל מחצית
- 28 מרכושו כהוקרה על הטיפול המסור שלה וכי לאחר לכתו מן העולם, ישמח אם התובעת והבת

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

- 1 תתגוררנה יחדיו בכדי שהתובעת לא תהיה לבדה. הבת טוענת שמאותו המועד, עשתה כל שלא
2 ידה בכדי שאמה, התובעת, תוכל להתגורר בסמוך לה.
- 3 44. הנתבעות טוענות, כי במשך שנים, שררה מערכת יחסים עכורה בין התובעת ליתר ילדיה
4 והנתבעות הן אלו שליוו את התובעת לרופאים ודאגו לצרכיה.
- 5 45. הנתבעות טוענות שכשנתיים עובר להגשת התביעה, נקלעה משפחתן למשבר בעטיו נאלצו למכור
6 את דירתם על מנת לשלם חובות. הנתבעות טוענות שהתובעת, אשר היתה מודעת למצב הקשה
7 של המשפחה, הציעה להן סכום כסף לצורך רכישת דירה חדשה. הנתבעות טוענות שבהצעה זו,
8 קיימה התובעת את רצונו האחרון של המנוח, שהבת תקבל מחצית מרכושו, מה גם שהתובעת
9 והמנוח העניקו בעבר לאחד מילדיהם הנוספים כסף לרכישת דירה, והתובעת ראתה לנכון
10 להעניק גם לבת המסורה ולבני ביתה סכום כסף לרכישת דירה.
- 11 46. הנתבעות טוענות שהתובעת הציעה מיוזמתה למכור את הדירה בתל אביב, על מנת להעניק את
12 כספי התמורה לנתבעות, ואף פנתה בעצמה למתווך ולעורך דין.
- 13 47. לטענת הנתבעות, מדובר במתנה שהושלמה שכן הבת עשתה שימוש בכספים לרכישת הדירה
14 ברחוב X שנרשמה על שמה ועל שם בעלה. משכך, התובעת איננה יכולה לחזור בה מהמתנה.
- 15 48. בכתה ההגנה, טענו הנתבעות שכל הליך רכישת הדירה ברח' Y, נעשה בידיעתה וברצונה של
16 התובעת ומנהל הבנק אף שוחח עם התובעת, על מנת לוודא שהעברת הכספים נעשת
17 בהסכמתה.
- 18 49. הבת טוענת שמעולם לא נהגה באלימות כלפי התובעת וכי הגיעה לדירתה של התובעת בחולון,
19 לאחר שהתובעת שבה להתגורר בביתה, משום שאח מטעם הביטוח הלאומי התקשר אליה,
20 בהיותה אשת הקשר של התובעת, על מנת לברר מדוע התובעת לא פותחת את הדלת. הבת
21 טוענת שבין השתיים התפתח דין ודברים וכאשר התובעת החלה לצעוק עליה, העדיפה לסור
22 מהמקום.
- 23 50. הנתבעות טוענות שחרף האירוע המוחי, התובעת ממשיכה להתגורר בגפה גם היום, דבר הסותר
24 את טענותיה של התובעת בדבר מוגבלות קשה וצורך בטיפול והשגחה אינטנסיביים.
- 25 51. הנתבעות טוענות שהתובעת העבירה להם 610,000 ₪ לרכישת הדירה ברחוב X ו750,000 ₪
26 לרכישת הדירה ברחוב Y.
- 27 52. הנתבעות טוענות שבניגוד למצג אותו מנסה התובעת לייצר, לתובעת הכנסות נוספות רבות ופרט
28 לדירה בתל אביב שנמכרה, בבעלות התובעת עוד שתי דירות נוספות אותן היא משכירה ברח'

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

נווה W בתל אביב, מניה של חבר בתחנת מוניות R בשדה התעופה שגם היא מושכרת וכן היא מקבלת קצבת ביטוח לאומי.

דיון והכרעה

טענת הנתבעים ולפיה לא התובעת היא שעומדת מאחורי הגשת התביעה

53. כאמור, מראשית ההליך וגם במסגרת הסיכומים חזרו הנתבעים שוב ושוב על טענתם כי אין לייחס לתובעת את הגשת התביעה, כי אם ליתר ילדיה של התובעת. ר' סעיף 42 לסיכומי הנתבעים. בסעי' 84 מגדילים הנתבעים ומפרטים כי יתר ילדי התובעת "החליטו לנפח לה את הראש בסיפור שלא היה ולא נברא בבחינת כל האמצעים כשרים וכפועל יוצא באה הדרישה להשבת הכספים". ר' גם סעיף 94 לסיכומים.

54. טענה זו, הפוגמת לכאורה בכנות התביעה, נבחנה על ידי בהסכמת הצדדים, כבר בדיון שהתקיים בפניי, ביום 5/7/16. בדיון זה, ונוכח טענות הנתבעות כי גורמים אחרים הם העומדים מאחורי ההליך ולא התובעת עצמה ובהסכמת הצדדים, יצאו כל הנוכחים מאולם בית המשפט והתובעת נותרה באולם לבדה. התובעת גוללה באופן עצמאי ובלתי תלוי את סיפורה והביעה את מצוקתה באופן אותנטי ורחף מגינונים משפטיים. התובעת תיארה במילותיה שלה כיצד נפלה קורבן למעשי הבת והנכדה (שם, עמ' 6 ש' 1 – עמ' 8 ש' 14):

"אני מבקשת סליחה שאני בוכה כי לא טוב לי... ישבתי בבית והייתי לבד, והייתי נרדמת ככה מול הטלוויזיה פתאום דפקו בדלת דפקו ואני כמו טיפשה הלכתי ופתחתי את הדלת היא באה עם שני גברים הייתי ככה חצי כזאתי, היא אמרה לי... היה לי בית בת"א בנווה W שהייתי משכירה וחיה מזה 3500 שח כל חודש, לאוכל חשמל מים מסים הכל, בקיצור היא באה איתם ואמרה את תמכרי את הבית הזה ותעזרי לי לקנות בית אז אמרתי לה יש לך בית אבא שילם לך משכנתא היא אמרה מכרתי אותו, ועכשיו קשה לי לשלם שכירות... הייתי מעורערת בלילה והיא באה אלי עם שני גברים הייתי לבד, והיא אמרה אמא תחתמי פה ופה, והיא פותחת את הפה. שהיה לי אירוע היא דחפה אותי על הרצפה בבית ויש לי לחצן מצוקה, למה? כי אמרתי לה תביא לי כסף שיהיה לי קצת כסף לקנות אוכל, היא זרקה אותי על הרצפה וצעקתי לבת שלי הדתיה שגרה מעלי והיא סגרה לי את כל החלונות שלא ישמעו והיא לקחה לי את לחצן המצוקה. נהיה לי בגב כאבים... עכשיו היא לא צריכה אותי, היא לקחה לי את כל הכסף עכשיו כבר לא צריכה אותי..."

אבל מה שקרה זה שהילדה הזאת הקטנה, הנכדה הזו שגידלתי אותה, בבית היה לי את הכסף של בעלי שעבד עם תיירים היה לו דולרים הוא שם שם...

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

1 שהייתי שבוע בבית החולים, הנכדה בכלל לא באה לראות אותי שם, אבל
2 שהייתי צריכה לצאת הבת שלי אמא שלה אמרה הרופא אמר את חייבת להיות
3 אצלי בבית כי אסור לך להיות לבד, היא אמרה נלך אלייך הביתה ניקח בגדים
4 שלך ותבואי אלי, הייתה היא בעלה הבן שלה והבת הזו, ארבע הם היו לקחו
5 אותי הביתה ופתאום אני רואה הוציאו את הארונו, כל הארונו עד שמצאו
6 את הכספת. הנכדה כל הבית מפחד ממנה אפילו אבא שלה מפחד ממנה, היא
7 לקחה את הכספת ואמרה תביא את המפתח, אז היא לקחה והתחילה לספור את
8 הכסף, ובעלי סידר בניילונים וסידר יפה, והיא רשמה במחברת אצלי בבית אז
9 אמא שלה אמרה לה לא לרשום פה למה את רושמת פה וזה שאני לא יידע כמה
10 יש, היא חתכה חתיכות ורשמה, אמא שלה אמרה לה תסגרי אנחנו נפתח אחר
11 כך, ישבתי אצלם, ואמרתי לה למה את לוקחת את זה, היא אמרה לי אנחנו
12 נספור ואת לא יכולה לגור לבד אני אקנה לך בית לידי תגורי עם הנכדה הזו, בת
13 28 אין לה חבר וחברה אחת אין לה, היא לא מסתדרת עם אנשים.

14 כל פעם הלכתי, אבל שהייתי באה ויושבת הנכדה אמרה לי תשבי על הכסא עד
15 שתמותי פה, אמרתי לה למה את אומרת ככה? מה עשיתי לך. היא אמרה אני
16 אקח את הכלב שלי ישים לך על הראש, אמרתי לה למה את אומרת ככה אני
17 אוהבת אותך, הם רצו לקנות בית אמרתי אני נותנת את הבית והבית יהיה על
18 שמי ועל שמה ביחד, היא אמרה הכסף בכספת לא מספיק צריך להביא את כל
19 הקופות גמל שלך, אמרתי לה אני אקנה את הבית רק שהבית יהיה גם על שמי.
20 האשמה העצמית זה הכי גרוע לבן אדם. האשמה עצמית זה דבר נוראי, איך
21 עשיתי דבר כזה, היא לקחה לי את כל הכסף.

22 אני רוצה את הכספת שלי בחזרה. היא מחביאה את הכספת אצלה בחדר, היא
23 אמרה לי הכספת יצאה מהתחנה ונסעה ברכבת.

24 הם קנו דירה שהייתה צריכה להיות גם על שמי ועל שמה, אמרתי לה למה את
25 קונה רק על שמה? היא אמרה ככה כי את בגילך לא יתנו לך משכנתא.

26 אמרתי לה לא צריך משכנתא אני אשלים מה שחסר, היא אמרה טוב טוב
27 ובינתיים עשו לי מה שהם רצו, ובשקט לא סיפרו לי כלום... כל כך לא טוב לי,
28 התקלקל לי המקרר ואת כל האוכל זרקתי...

29 אני רוצה שתחזיר לי את הכספים, כי אני חיה כמו מסכנה. המקרר שלי
30 התקלקל ואין לי כסף.... רק שיחזירו לי את הכסף שלקחו ממני הבית הזה
31 שמכרו לי בנווה W הייתי חיה מזה ואין לי גם את זה..."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

55. התרשמתי מכנותה ומהימנותה של התובעת ונוכחתי כי דבריה נאמרים מדם ליבה והכאב שהיא חשה ממעשיהן של הנתבעות, הוא אמתי וכנה.
56. התובעת גוללה במילים שלה **כשהיא לבד באולם ואינה נתונה ללחץ כלשהו מצד גורם כזה או אחר את הקורות אותה בשנתיים שקדמו להגשת התביעה**, החל מנסיבות מכירת דירתה בנווה W ("באישון לילה" כששני גברים הגיעו יחד עם התובעת לביתה), המשך בנסיבות מגוריה בבית הנתבעים לאחר האירוע המוחי, המשך בנסיבות מתן הכספים הנוספים לשם רכישת דירה עבורה ועבור הנכדה, כספים אשר הסתבר כי מאחורי גבה שימשו לרכישת דירה על שם הנכדה בלבד וכלה בנסיבות הקשות והחמורות של התנהגות הבת והנכדה כלפיה, מאז נפטר בעלה המנוח בכלל ומאז עברה את האירוע המוחי בפרט.
57. אשר על כן- טענת הנתבעים בדבר העובדה שהתביעה לא הוגשה על ידי התובעת עצמה ו/או כתוצאה מלחץ וסיפורי בדיה של יתר ילדיה- **נדחית**.
- הדירה הראשונה - פגמים בכריתת הסכם המתנה**
58. התובעת טענה כי הבת גרמה לה להאמין שהחתימה את בעלה המנוח, בהיותו על ערש דווי על צוואה המעבירה לבת את כל רכושו, תוך נישולה של התובעת. בנוסף: התובעת טענה כי הבת איימה עליה כי אם לא תעביר לה כספים, היא תפעל למימוש הצוואה המנשלת אותה מרכוש האב המנוח, והיא תיוותר ללא אמצעי קיום.
59. עוד טוענת התובעת, כי נעשקה על ידי הבת וכי תחת הלחץ הנ"ל הוחתמה על מכירת דירתה בנווה W ועל העברת תמורת דירה זו לידי הבת לטובת רכישת דירה עבור הבת.
60. מנגד, הבת טענה כי לא הופעל לחץ על התובעת כדי לתת לה את המתנה, כי מצבה של התובעת היה תקין (העסקה הראשונה קרתה טרם האירוע המוחי), המתווך שערך את העסקה לא העיד על לחץ שראה וכי התובעת העידה כי רצתה לעזור.
61. מהימנים עלי דברי התובעת בדבר הלחץ בו היתה שרויה וניכר היה כי פטירת בעלה גם גרמה לה לצער רב, אשר החליש אותה מהבחינה הנפשית.
62. כמו כן, מקובלת עלי טענת התובעת ולפיה הבת איימה עליה כי תממש את צוואת אביה המנוח המנשלת את התובעת מכל רכושו לטובת הבת בלבד.
63. חיזוק לכך נמצא בעדותו של עו"ד ר., אשר הובא על ידי הבת, יום בטרם פטירת המנוח לבית החולים בו היה מאושפז, שהעיד כי הבת הייתה "הרוח החיה" אשר דחפה את האב לערוך צוואה לטובתה, למרות שהמנוח והתובעת כבר ערכו צוואות הדדיות.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

64.

עדותו של עו"ד ר. א., נגעה לביקור אשר ערך אצל המנוח בבית החולים, יום אחד בטרם פטירתו. עו"ד ר. העיד כי יש לו היכרות רבת שנים עם משפחתו של הנתבע 3, בעלה של הבת, וכי הוא הגיע לבית החולים לבקשת הבת. עו"ד ר. העיד שהבת היתה "הרוח החיה" אשר דחפה את האב לערוך צוואה לטובתה, למרות שהמנוח והתובעת כבר ערכו צוואות הדדיות. ראה פרוט' 1.3.17, עמ' 27 ש' 4 – עמ' 29 ש' 2:

"לשאלת בית המשפט, אתה הכרת את המנוח?

אני משיב שלא מקרוב...

לשאלת בית המשפט, אם לא הכרת אותו מקרוב, איך נוצר מצב שבאת לבקר אותו, במיטת חוליו בביה"ח?

אני משיב שהוא לא היה במיטה, נפגשנו במזנון או משהו כזה וישבנו ושוחחנו. ש. היא שצלצלה אלי וביקשה ממני שאבא שלה חולה ושאני אבוא גם לבקרו, וגם לערוך צוואה במידה וזה ייתאפשר.

...

ברצוני לציין שאשתו של ע., גם הייתה לקוחה שלי.

...

לשאלת בית המשפט כמה זמן ייצגתי את ש. ? אני משיב שהרבה שנים. ברצוני לציין שגם בתי עו"ד וגם היא ייצגה אותה. ע. ר. הינה עו"ד ובשלב מסוים הקשר היה בין בתי לש. גם כן.

...

ש. אבל אתה לא ידעת שיש צוואה הדדית?

ת. לפני הפגישה לא ידעתי שיש צוואה הדדית.

ש. האם המנוח הופתע מזה, שהגעת אליו לבית חולים כשהוא לא הזמין אותך?

ת. הוא שמע עלי הוא מכיר אותי וידע שאני מקורב למשפחה, גם למשפחה שלהם, הם ידעו מי אני, זה הוצג כביכול שבאתי לראות אותו ולהיות נוכח בביה"ח במצבו, כיוון שהוא ידע שאני מקורב, אין שום מחויבות שאני אעשה צוואה, צלצלה אלי ש. אמרה לי לבוא לבי"ח, ואני באתי, ואם היה מקום להכין צוואה הייתי מכין, וביקרתי חולה זאת הייתה ההתייחסות שלי לכל העניין.

...

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

- 1 ש. מה הוא ביקש ממך? מה הוא אמר לך?
- 2 ת. בוא נאמר, שש. הייתה הרוח החיה, בעניין הזה, ודנו בעניין הזה אם
- 3 לעשות צוואה לטובתה, איתנו גם כן, והוא לא אמר כן ולא אמר לא. "
- 4 עדותו של עו"ד ר. היתה מהימנה ותמכה לחלוטין בגרסת התובעת, לפיה הבת יזמה מהלך של .65
- 5 החתמת בעלה המנוח על צוואה המורשה לבת את רכושו, וזאת בהיותו על ערש דווי. עדותו של
- 6 עו"ד ר. הצביעה בבירור על מטרתה של התובעת ועל כך כי לא בחלה לנהוג בעורמה ובדרכי
- 7 תחבולה עת סיכמה עם עורך דין שטיפל בענייניה שלה במשך שנים כי יציג מצג של "ביקור
- 8 חולים" תמים בניסיון להוביל להחתמת אביה על צוואה לטובתה, יום לפני פטירתו ובניגוד
- 9 לצוואה הדדית אותה ערך עם התובעת, אשתו, קודם לכן.
- 10 לאחר שניסיון זה של התובעת כשל, החלה הבת לפעול על מנת לגרום לתובעת להעביר אליה את .66
- 11 הרכוש שירשה מהמנוח, עוד בימי חייה של התובעת, ועל מנת להתגבר על הצוואה ההדדית אשר
- 12 עתידה להיכנס לתוקף לאחר אריכות ימיה של התובעת.
- 13 עדותו של עו"ד ר. אם כן תומכת בטענת התובעת ולפיה היה לה בסיס סביר להאמין לבת .67
- 14 שאימה עליה שהיא מחזיקה בצוואה מאת המנוח המעבירה אליה את כל רכושו ומותירה את
- 15 התובעת חסרת כל, עובדה אשר גרמה לתובעת להיסחט כספית על ידי בתה.
- 16 משכך, אני קובעת כי מכירת דירתה של התובעת בנווה W באופן בו נמכרה היתה תחת לחץ .68
- 17 והצגת מצג מאיים מצד הבת.
- 18 עם זאת ונוכח עדויות אחרות מצד התובעת, איני יכולה לקבוע כי לולא אותה התנהלות מאיימת .69
- 19 ומלחיצה מצד הבת, התובעת לא היתה מסייעת לה ברכישת דירה בין כה ובין כה, וזאת נוכח
- 20 רצונה כאם לסייע לבתה, אשר באמת ובתמים היתה שרויה במצוקה כלכלית וזקוקה לעזרה
- 21 כספית ברכישת דירה.
- 22 כך, למשל, הצהירה התובעת בעמוד 6 לפרוטוקול בשי' 16 - 17: .70
- 23 "אני נתתי לה ומכרנו את הבית הזה ולא היה לי פרנסה אמרתי אני אחיה
- 24 בצמצום, הייתי מלכה אצל בעלי, כן רציתי לעזור לה מכרתי דירה ונתתי לה
- 25 מיליון ש"ח, 920,00 ש"ח והיא הלכה איתה וסידרה הכל"
- 26 כן בעמוד 45 לפרוטוקול העידה התובעת, שי' 31 - 32: .71
- 27 ש: אבל את הסכמת לתת לה את הכסף שהיא תקנה בית?
- 28 ת: כן. אני על הדירה הזאת אני הסכמתי לה.
- 29 כן בהמשך הצהירה התובעת בעמ' 47 לפרוטוקול שי' 3 - 8: .72

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

ש : היא אומרת שכל השנים היית אמא טובה. היא לא אומרת משהו אחר. היא
שאתה את הכסף של הדירה בנווה W, חלק מהכסף נתת לה כדי שהיא תקנה
דירה כי הם היו במצב כספי קשה, נכון?
ת : ככה היא אמרה.

ש : אבל את נתת לה את זה בשביל לעזור לה?

ת : כן. "

73. נוכח עדויות נוספות אלו מצד התובעת, אשר היו אותנטיות ומהימנות, אני קובעת כי לא ניתן
להוכיח קשר סיבתי דווקני בין הפעלת הלחץ והאיום אותו אכן הפעילה הבת כלפי התובעת
למכירת דירתה בנווה W ולבין מתן הכספים לרכישת דירה עבור הבת, באשר מיתר עדויות אלו
עולה כי התובעת היתה עושה כן בלאו הכי.

74. זאת ועוד, במועד מכירת הדירה בנווה W ומתן כספי תמורתה לבת לשם רכישת דירה, אמנם
היתה התובעת שרויה באבל נוכח פטירת בעלה. אולם, היה זה בתקופה שטרם האירוע המוחי,
בתקופה בה התנהלה בתובעת בעצמאות מלאה וללא תלות בגורם כזה או אחר וממילא התובעת
לא הצליחה להרים נטל ראיה אחר בנוגע למצבה כאמור לעיל.

75. נוכח כל האמור, מקובלת עליי עמדת הנתבעות כי המדובר אם כך במתנה שהאם חפצה באותה
העת להעניק לבתה. – ר' סעיף 2 לסיכומי הנתבעות לאמור: "בעניינינו עסקת מתנה עליה
חולשות הוראות חוק המתנה".

הדירה השנייה - פגמים בברית הסכם המתנה

76. התובעת טוענת שאת הכספים לדירה השניה נתנה לנתבעות, תחת לחץ, לאחר שעברה את
האירוע המוחי, על מנת שיקנו את הדירה על שמה ולכל הפחות על שמה ועל שם הנתבעת ביחד,
מתוך שכנוע של הנתבעות כי התובעת תתגורר בדירה זו על ידם ויחד עם הנכדה וכאשר כל
הנתבעים יוכלו באופן זה לטפל בה ולעזור לה. כל זאת, בניגוד לתוצאת השימוש בכספים, אשר
הסתברה לתובעת רק בדיעבד- גזל הכספים לטובת רכישת דירה, אשר נרשמה על שם הנכדה
בלבד.

77. הכספים שניתנו על ידי התובעת לרכישת הדירה שניה, ניתנו לאחר האירוע המוחי הקשה
שעברה התובעת, בעודה מצויה בשיקום ושוב- הכל בהובלת הנתבעות ותוך ניצול מצבה של
התובעת.

78. כך העידה בדיון מיום 5.7.2016 ש' 3 – 4 :

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

" הם קנו דירה שהייתה צריכה להיות גם על שמי ועל שמה, אמרתי לה למה את קונה רק על שמה? היא אמרה ככה כי את בגילך לא יתנו לך משכנתא".

בדיון מיום 1/3/17 העידה התובעת:

" אין לי חשבון בנק כבר, היא גמרה לי הכל. אפילו מנהל הסניף אמר לי- מה זה את כל הכסף של קופת הגמל את מוציאה? בעלי השאיר לי הרבה קופות והיא אמרה לי שאם אני אתן לה את הכסף היא תקנה לי דירה בבניין שלה."

בדיון מיום 28/5/17 העידה תובעת בעמ' 50-53 לפרוטוקול הדיון:

"שהיה לי את האירוע ואחרי שהייתי צריכה לצאת הביתה, היא באה עם בעלה והבן שלה וקלחו אותי ואמרו לי היא אמרה לי, היא אמרה לי ש, שהרופא אמר 'אסור לך להיות לבד בבית. את צריכה להיות באצלי, אצלי ואני אשמור עליך'. אז אני אמרתי לה 'אבל אני לא רוצה. אני רוצה ללכת הביתה'. 'לא'. אז הלכנו אלי הביתה לקחת את הבגדים שלי, ואמרתי לה שאני רוצה ללכת הביתה. אבל בכל אופן, בכל אופן היא אמרה לי 'אני אשמור עליך'. לקחה אותי אליה הביתה. הייתי אצלה 4-5 חודשים כמו בסרט אימה. בדיוק בסרט אימה. למה? חשבתי שבאמת אם הילדה הזאת, אם הילדה הזאת שהיא רוצה ש, שאני ארוץ, אגור ביחד איתה, אז היא אמרה לי, 'את יודעת, תוציאי את קופות הגמל ואנחנו נקנה לך בית גם על ידי, שבונים חדש. ואני אשמור עליך'. ... אז חשבתי שבאמת היא עושה לי נכון והיא לא משקרת אותי. היא תקנה את הבית על השם שלי. הלכתי לקבלן ביחד איה ואני נתתי שיק של עשרים... על חשבו נדירה שאני לא ראיתי. רק שניהם עלו למעלה לראות. כי אני לא יכולתי עם זה, לא לעלות במדרגות.

... עכשיו קופות הגמל, מה שקרה מה שקרה, היא אמרה לי את יודעת הקבלן יבקש כסף עוד מעט בשביל שהדירה, הבניין עוד מעט יגמר, יגמר. אז אמרתי טוב, אני לא יכולה להוציא את כל קופות הגמל אולי, אני לא יודעת. אבל אני מפסידה כסף על זה. אבל את יודעת כבוד השופטת, אני כל כך פחדתי...

ש. לקחה אותי ככה ביד, היא לקחה אותי ככה למעלה, ואני מכרתי את קופות הגמל ונתתי לה...

אז היא אמרה לי 'את מוכחרה לבוא איתי, איתי לבנק שלי, לדבר עם המנהל שלך שיעביר את הכסף לחשבון שלי. לא בחשבון שלך'. אמרתי לה 'שיהיה שמה'. 'לא, לא, לא'. זה צריך להיות פה אצלי. מתי שהקבלן יגיד צריך לקחת כסף בשביל הבניין, דירה, זה בשלבים, בשלבים. אז יהיה מוכן הכסף'. וככה אני עשיתי".

ובהמשך החקירה בעמ' 55 לפרוטוקול, העידה התובעת:

" אז קופות הגמל היו לדירה של ש. או לדירה של א.?
העדה, גב' ל.: הדירה של א.
ש. א.

ת. ושהיו של א. שאמרו שזה בשבילי הדירה

ש. טוב

ת. על שמי

ש. שנייה. בסדר

ת. אז אמרתי לש., על שמי ועל שמה ביחד. אבל זה גם הכסף שלי."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

79. חיזוקים לגרסה של התובעת ניתן למצוא במסמכים שהוזמנו על ידי בית המשפט מבית L והוגשו לתיק. כך, למשל, נכתב בתרשומת הסוציאלית מיום 12.10.2015 ביחס לתובעת: "חושבת לעבור לפ"ת קרוב לבת- הנכדה תעבור לגור איתה".

80. כן בטופס דיווח על חשד לפגיעה בחסר ישע מיום 23.11.2015 נכתב:

"הכריחו אותה לחתום על קניית דירה שתהיה שלה + נכדה מפ"ת (א.) – בסוף הדירה נרשמה ע"ש הנכדה".

81. הנתבעות בעדותן בביהמ"ש טענו כי הדירה היתה צריכה להירשם על שם הנכדה- א. לצורך מגורים משותפים של התובעת והנכדה, וכי גירסת התובעת בענין זה הומצאה לצורכי ההליך. אולם, נוכח תרשומות העו"ס בזמן אמת, כמפורט לעיל, נוכח מהימנותה של עדות התובעת ונוכח חיזוקים לגרסתה דווקא מפי עד הנתבעות, כפי שיובהר להלן- אני מעדיפה את גרסת התובעת על פני גרסת הנתבעות.

82. כאמור, אף העדים שהובאו מטעמן של הנתבעות, הגב' א.י. ומר ל.ע., אשר מטרת תצהיריהם היתה להוכיח כי התובעת הכירה את הדירה שנרכשה לבסוף בבניין מגורי הבת על שם הנכדה א., העידו למעשה על מעורבותה של התובעת בבחירת הדירה ועל כך שהיא זו אשר היתה צריכה לרכוש את הדירה ללא כל ידיעה אודות כך שהדירה נרכשה לבסוף על שם הנכדה א..

וכך העידה הגב' א.י. בנוגע לדירה השניה, בחקירתה מיום 13/11/17(עמ' 195 לפרוטוקול):

יש. תאשר לי שכ. אמרה לך למעשה שהיא רוצה לקנות את הדירה בשביל עצמה? נכון?

ת. היא אמרה שהיא מוכנה לקנות את הדירה ושהיא מוכנה לתת לי על החשבון באותו מעמד שראתה את הדירה

ש. אם כך את אומרת שבעצם כ. רצתה לקנות את הדירה לעצמה

ת. כן. אם היא מוכנה לשלם אז כנראה שזה בשבילה".

בהמשך חקירתה, העידה הגב' א.י., כי את הנכדה א. כלל לא הכירה, בעת הצגת הדירה לצורכי מכירתה, לאמור (עמ' 195 לפרוטוקול):

"את מכירה את א. ל.?"

ת. עכשיו. במהלך הדיונים האלה. לפני כן לא הכרתי אותה

ש. ידעת מי זאת?

ת. לא. רק עכשיו במהלך המשפט, הדיונים האלה"

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

83. גם העד הנוסף מטעם הנתבעות, מר ל.ע., אשר הצהיר כי התובעת ביקרה בדירה השניה ברחוב X לשם רכישתה, העיד כי למעשה הדירה היתה אמורה להירכש עבור התובעת.

בחקירתו מיום 13/11/17, הצהיר העד (עמ' 200 לפרוטוקול):

"יש. שאלה אותי אם יש לי דירת 4 חדרים בשביל אמא שלה, עניתי לה בחיוב שיש."

84. כאן המקום לציין, כי לתצהירי הנתבעות צורף מסמך אשר נכתב לכאורה בכתב ידה של התובעת, על מנת לתמוך בגרסת הנתבעות ולפיה התובעת הסכימה כי הדירה השניה תירכש על שם הנכדה בלבד, בזו הלשון:

"אני החטומה מטה הגב' ל. כ.

רוצה לתת במתנה את הכסף לחשבון הבנק של א. 750,000 שקלים

לנכדתי א. ל. שאותה אני אוהבת

בשביל שתרכוש דירה ב'Y

שתהיה על שמה בלבד ואני יגור בדירה ביחד איתה עד לסוף ימיי".

85. חרף צירופו של המסמך הנ"ל, בחר ב"כ הנתבעות במהלך החקירות הממושכות והסבוכות של התובעת שלא לחקור את התובעת על מסמך זה, קיומו נשמט מסיכומי הנתבעות והוא לא זכה להתייחסות כלשהי.

86. התנהלות זו מעלה מסקנה אחת והיא שהימנעות ב"כ הנתבעות מלחקור את התובעת על מסמך זה שלכאורה נכתב בכתב ידה, מצביעה על כך כי חקירה לגבי היתה מעלה ממצאים לגבי פסלותו של המסמך, בין משום שהוא נחתם באווירה של פחד והפעלת לחץ ובין שהוא הוכתב לתובעת בדרך לא דרך, המתיישבת עם התנהלותן המחפירה של הנתבעות כלפיה, כפי שיבואר להלן.

87. כך או כך, עצם שתיקתן של הנתבעות לגבי מסמך זה במסגרת הסיכומים ועצם העובדה שב"כ הנתבעות בחר שלא לאמת את התובעת עם מסמך זה, מחזקים אף הם את גרסתה של התובעת.

88. לפיכך אני קובעת, כי הכספים לדירה השניה בסך כולל של 750,000 ₪ ניתנו על ידי התובעת לחשבון על שם הנתבעות על מנת שתרכש דירה על שמה של התובעת, כאשר בסופו של יום הסכימה התובעת כי הדירה תירשם על שמה ועל שם הנכדה בחלקים שווים. תנאי נוסף עליו אין חולק באשר לרכישת הדירה השניה מכספי התובעת הוא כי התובעת והנכדה יתגוררו בדירה זו יחדיו.

89. בע"א 495/80, ברקוביץ נגד קלימר, פ"ד לו(4), 57 (להלן: "הלכת ברקוביץ") נקבע כי: "מכיוון שמתנה היא חוזה, ממילא מתבקשת המסקנה, כי "על מתנה יש להחיל את הדין הכללי של חוזים בנושאים שלא הוסדרו על-ידי חוק המתנה, כגון קשירת החוזה, בטילותו והזכות לבטלו" (השופט י' כהן בע"א 173/72, בעמ' 420)."

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

90. כפי שיבואר להלן, דינו של החוזה אשר עמד בבסיס הענקת המתנה לרכישת הדירה השניה להתבטל ממספר עילות חוזיות, לרבות בשל הטעיה ועושק.
91. יסודותיה של עילת ההטעיה בדיני החוזים הם אפוא: חוזה, קשר סיבתי (עקב טעות שהיא תוצאת הטעיה), טעות והטעיה. גבראלה שלו ואפי צמח, **דיני חוזים** (דין, נבו, מהדורה רביעית, 2019) בעמ' 381. משעה שקבעתי כי הסכמת התובעת למתן הכספים עבור הדירה השניה היתה אך ורק עבור דירה שתירשם על שמה ולמצער על שמה ועל שם הנכדה במשותף, הרי שרכישת דירה באמצעות כספים אלא על שם הנכדה בלבד הנה בגדר הטעייתה של התובעת ומשום כך מתקיימת עילה זו. גם הטעייתה של התובעת לחשוב כי המדובר בדירה שתשמש למגוריה, עת המדובר בדירה משמשת למגורי הנכדה בלבד מובילה למסקנה זוה.
92. לעילת העושק שלושה תנאים: מצבו של העשוק, התנהגות העושק וסבירות תנאי החוזה. תנאים אלה הם תנאים מצטברים ע"א 9609/01 מול **הים** (1978) בע"מ (לשעבר מרכז אום רשרש בע"מ) נ'. עו"ד ד"ר יוסף שגב, נח(4) 106 (2004).
93. מצבה של התובעת היה מוחלש בעת עריכת הסכם המתנה השני. התובעת היתה לאחר אירוע מוחי קשה, גרה בביתם של הנתבעים – באווירה של טרור ואלימות ומנותקת מילדיה האחרים, כפי שיובהר להלן בפרק אודות התנהגות מחפירה.
94. התנהגות הנתבעות (העושקות) ביחס לדירה השנייה היתה חסרת תום לב – לשון המעטה. הנתבעות לחצו על התובעת לשנות את הסכמתה מרישום הדירה על שמה לרישום הדירה על שמה ועל שם הנכדה. בנוסף: הנתבעות אף שיקרו לתובעת ביחס למיקומה של הדירה, ורק בעקבות ההליך המשפטי התבררה זהות הדירה הסופית שנרכשה. העברת סכום כספי כה גבוה לשם רכישת דירה, מבלי שתהיה לתובעת עצמה זכות קניינית כלשהי בדירה, תוך הדרתה מהדירה האמורה (בניגוד מוחלט לרצונה) מהווה תנאי חוזה בלתי סבירים בעליל והוכח לטעמי כי לולא היתה סבורה תובעת שתהיה לה זכות קניינית בדירה כמו גם אפשרות מגורים עד לאחרית ימיה ושנותיה – לא היתה נקשרת בהסכם זה.
95. בהצטבר כל האמור לעיל, אני קובעת כי חוזה המתנה לרכישת הדירה שניה נכרת תוך הטעייתה של התובעת, בתנאי עושק ברורים ותוך שמקבלת המתנה כלל לא ביצעה את החיוב שהוצמד למתנה בדבר רישום הדירה גם על שם התובעת ובדבר רכישת דירה שתשמש גם את התובעת למגוריה. במצב דברים זה נקבע בהלכת ברקוביץ, כי: "אם מקבל המתנה הטעה את נותן המתנה, רשאי נותן המתנה לבטלה. כך יהא הדין, למשל, אם בשעת כריתת חוזה המתנה גיבש לעצמו מקבלה את הכוונה שלא לבצע את החיוב. בעשותו כן הטעה מקבל המתנה את נותנה, וכתוצאה מכך עומד לנותן המתנה הכוח לבטלה (ראה: ע"א 173/72 הנזכר, בעמ' 420 וכן: ע"א 567/78, המ' 327/79)".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

96. על בסיס כל אלו, דינו של חוזה המתנה להתבטל ביחס לדירה השניה, ועל הנכדה להשיב לתובעת את כל הכספים בהם עשתה שימוש לשם רכישת הדירה השניה על שמה.

97. למעלה מן הצורך, יובהר כי על פי הלכת ברקוביץ, ניתן לראות במצב הדברים האמור גם חוזה מתנה על תנאי, כאשר התנאי חדל מלהתקיים, לאמור: על-פי אפשרות זו – כמו על-פי האפשרות השנייה – החוזה שבין הצדדים אינו חוזה "בתמורה", אלא חוזה מתנה. עם זאת, חוזה המתנה אינו כפוף לתניה המטילה חיוב, אלא לתנאי מפסיק, לפיו המתנה תחדל להתקיים, אם תמנע מהמשיבה השימוש בדירה.... מהן התוצאות, הנובעות מכך שחוזה חדל מלהתקיים בשל התרחשותו של תנאי מפסיק? אין בעניין זה כל הוראות, לא בחוק המתנה ולא בחוק החוזים (חלק כללי). חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה) אינו חל במישורין, שכן חוק זה עניינו בהפרת חוזה, דהיינו "מעשה או מחדל שהם בניגוד לחוזה" (סעיף 1), ואילו התרחשותו של תנאי מפסיק וחדילת החוזה בעקבותיה, אינם מעשה שהוא בניגוד לחוזה. על רקע זה קמה ועומדת השאלה, האם זכאי נותן המתנה להשבה? לדעתי, התשובה על כך היא בחיוב.

...

עולה מהאמור כי אם החוזה שלפנינו הוא חוזה של "מתנה על תנאי", הרי שמתקיים התנאי המפסיק – אי מתן אפשרות למשיבה לדור בדירה - חדל חוזה המתנה מלהתקיים. על כן עומדת למשיבה זכות לדרוש השבת השקעתה."

98. כאמור הכספים לרכישת הדירה השניה הוענקו בשני תנאים: 1. כי הדירה תירשם על שם התובעת ולמצער ע"ש התובעת והנכדה. 2. כי התובעת תתגורר בדירה עם הנכדה. שני התנאים לא התממשו.

99. לגבי התנאי הראשון- קבעתי כאמור כי אני מקבלת את גרסת התובעת ואת התנאי השני הנתבעות כלל אינן מכחישות- ר' סע' 21 לסיכומיהן וכן עדות הבת עצמה בסעיף 14 לתצהירה ובעמ' 172 ש' 13- 15 לפרוטוקול (דיון מיום 24.9.2017) כמו גם עדות הנכדה עצמה בסעיף 13 לתצהירה ובעמ' 160 ש' 32- 35 לפרוטוקול (דיון מיום 24.9.2017).

100. שני התנאים אינן מתקיימים ונוכח התנהגותה המחפירה של הנכדה עצמה אף אינם יכולים להתקיים, כך שאף משום כך על הנכדה להשיב לתובעת את כספי המתנה לרכישת הדירה השנייה.

מהות המתנות

101. משקבעתי כי הכספים שנתנה התובעת לבת, לשם רכישת הדירה הראשונה- ניתנו במתנה ומשעה שלמעלה מן הצורך אקבע, כי לא רק בשל פגמים בחוזה המתנה- יש להשיב את הכספים שנתנה התובעת לשם רכישת הדירה השניה, הרי שיש לקבוע מהי מהות המתנה בנתינת כספים לשם רכישת הדירות, בטרם יבחנו התנאים מכוחם יש להשיב את המתנות, בהתאם לחוק.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

102. בנדון זה, העידו הן התובעת והן הנתבעות כי הכספים שהועברו אליהן מאת התובעת היו לצורך רכישת הדירות בלבד ולא לצורך הענקת כספית גרידא המנותקת מרכישת דירה.

103. בחקירתה של התובעת מיום 28/5/17 העידה לגבי הדירה הראשונה (בעמ' 45 לפרוטוקול) :

"ש. אבל את הסכמת לתת לה את הכסף שהיא תקנה בית?

ת. כן. אני על הדירה הזאת אני הסכמתי לתת לה".

ובעדותה של התובעת מיום 5/7/16 :

"... הם רצו לקנות בית אמרתי אני נותנת את הבית... אמרתי לה לא צריך משכנתא אני אשלים מה שחסר...".

104. בחקירתה מיום 24/9/17, אישרה הבת כי הכספים ממכירת הדירה בתל אביב ניתנו לה על ידי התובעת לשם רכישת הדירה הראשונה על שמה ועל שם בעלה- הנתבע 3, לאמור :

"ש. אני מציגה נספח ד לתצהיר של התובעת, אנחנו רואים העברה של 540,000 ב 3.4.14.

ת. זה נכון, אני מאשרת את העברה. אני לא מסתירה שום דבר.

ש. לשם מה היתה העברה?

ת. היא העבירה את זה לשם קניית הדירה שלי ברח' 30X, דירה 4."

105. גם בסיכומי הנתבעים מובהר, כי כספי תמורת הדירה בנווה W בתל אביב הועברו לבת ע"י התובעת על מנת לרכוש את הדירה הראשונה (ר' סעי' 10 ו- 87 לסיכומי הנתבעים).

106. כמפורט היטב בפרק הנ"ל אודות פגמים בכריתת ההסכם לרכישת הדירה השניה, הרי שאין צל של ספק כי הסך הנוסף שהועבר מאת התובעת לחשבון על שם הבת והנכדה (₪ 750,000) נועד לצורך רכישת דירה על שם התובעת או למצער על שם התובעת והנכדה במשותף ומומש לרכישת הדירה השניה בפועל על שם הנכדה.

107. הלכה למעשה, העידה הנכדה עצמה כי אין המדובר בכספים שקיבלה במנותק מהדירה ואף לגרסתה אלו ניתנו לה לשם רכישת הדירה השניה. ר' לדוגמא בחקירתה מיום 24/9/17-

ש. את גרה בדירה 6 וההורים גרים בדירה 4. ממתי?

ת. מפב' כבר. מפב' 2016.

ש. את גרה שם לבד?

ת. כן.

ש. מפב' 2016?

ת. כן.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

ש. מתי רכשת את הדירה?

ת. ב 9.11.15.

ש. תספרי איך רכשת את הדירה? מאיזה כספים?

ת. קודם כל, היא נתנה לי במתנה, סבתא נתנה לי במתנה 750,000 ₪. אני לקחתי משכנתא בשאר הסכום.

...

ש. פיזית. איך קיבלת?

ת. היא העבירה מחשבון בנק שלה לחשבון בנק שלי, כסף.

ש. למה היא העבירה?

ת. כי זה מה שהיא רצתה. היא רצתה להעניק לי במתנה את הכספים האלה, היא אהבה אותי, כך היא אמרה, היא אמרה שאני הנכדה האהובה עליה, היא הכי מסתדרת איתי מכל הנכדים, היא רוצה שיהיה לי טוב בחיים, היא רוצה שיהיה לי בית שהיא תוכל ביחד להתגורר איתי בו. זהו.

ש. אם כך, ש 750,000 ₪ האלו ניתנו כדי לרכוש בית שתוכלו לגור יחד בו. נכון?

ת. בית שהוא יהיה בבעלותי והיא תוכל להתגורר בו יחד איתי. "

108. מקובלת עלי עמדתן של הנתבעות אשר חזרו והצהירו הן בעדותן והן בסיכומיהם, כי המדובר במתנות עבור דירות או עבור חלק יחסי מדירות אלו. כאמור- דין המתנה לרכישת הדירה השנייה, להיות מושבת לידי התובעת, מכוח דיני החוזים ולמעלה מן הצורך יובהר כי יש להשיב את המתנה גם לאור דיני המתנה.

109. אודות מהות המתנה ניתן ללמוד גם מהגדרת דירה שניתנה במתנה לצורך מיסוי מקרקעין.

110. בשורה של פסקי דין שניתנו בביהמ"ש העליון נקבע כי גם העברת מתנה בשווי כסף לצורך רכישת דירה יכולה לגרום לכך שהדירה עצמה תיחשב כדירת מתנה וברבות הימים אף חוקק סעיף 149 (ג) (1) לחוק מיסוי מקרקעין (שבח מכירה ורכישה), בו נקבע מפורשות כי "יראו קבלת 50% לפחות ממחיר הדירה המתנה, בתוך שלוש שנים שקדמו לרכישתה, כקבלת מתנה".

111. נוכח עדויותיהן של התובעת ושל הנתבעות, טענות הנתבעות בסיכומיהן וקביעת החוק הנ"ל בכל הנוגע להגדרת דירת מתנה, אני קובעת כי מהות המתנה שניתנה לבת היא למעשה הדירה הראשונה כדי שיעור הכספים שניתנו. כמו כן, מהות המתנה בהעברת הסך של 750,000 ₪ מאת התובעת לחשבון הבת והנכדה הנה הדירה השנייה כדי שיעור הכספים שניתנו.

האם המדובר במתנות שהושלמו ?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

112. סעיף 2 לחוק המתנה קובע: "מתנה נגמרת בהקניית דבר-המתנה על-ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה".

113. הלכה פסוקה כי כאשר מדובר בהעברת זכות במקרקעין, עסקת המתנה מושלמת רק לאחר סיום רישום הזכות על שם מקבל המתנה.

114. סיכום העקרונות בדבר השלמתה של מתנת מקרקעין מובא בפסק דינו של ביהמ"ש העליון בעא 493/91 שמעון מזרחי נ' יעקב מזרחי, פ"ד נ(1) 199 :

"בנסיבות המקרה, צדק בית המשפט המחוזי כשראה בהסכם שעליו חתם המשיב התחייבות ליתן מתנה. על-פי סעיף 1 לחוק המתנה, מתנה היא הקניית נכס שלא בתמורה, ויכול שהנכס יהיה מקרקעין. על-פי סעיף 2 לחוק המתנה: מתנה נגמרת בהקניית דבר-המתנה על-ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה". וסעיף 6 לחוק המתנה קובע: "הבעלות בדבר-המתנה עוברת למקבל במסירת הדבר לידו, או במסירת מסמך לידו המזכה אותו לקבלו, ואם היה הדבר ברשות המקבל - בהודעת הנותן למקבל על המתנה; והכל כשאין בדין אחר הוראות מיוחדות לענין הדון".

כלומר, במקרה הרגיל עוברת המתנה אל מקבלה ברגע מסירת המתנה או מסירתו של כתב המתנה לידיו. דא עקא, שהמתנה נושא הערעור שלפנינו הינה מתנה במקרקעין; ולענין העברת הבעלות במקרקעין ישנן "הוראות מיוחדות", כמשמען בסיפה של סעיף 6 לחוק המתנה. סעיפים 6 ו-7 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, מגדירים מהי עיסקה במקרקעין, ומציינים כי פעולת העברת הבעלות במקרקעין מסתיימת רק בעת רישום הבעלות על שם מקבל הזכות: 6. "עסקה במקרקעין היא הקניה של בעלות או של זכות אחרת במקרקעין לפי רצון המקנה, למעט הורשה על פי צוואה. 7. (א) עסקה במקרקעין טעונה רישום; העסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העסקה לרישום כשעת הרישום. (ב) עסקה שלא נגמרה ברישום רואים אותה כהתחייבות לעשות עסקה".

המסקנה העולה מקריאתם יחדיו של הסעיפים הנ"ל בחוק המתנה ובחוק המקרקעין היא שפעולה של הקניית מקרקעין במתנה, אשר לא נסתיימה ברישום, איננה מתנה מושלמת כי אם התחייבות לעשות עסקת מתנה במקרקעין. סיטואציה משפטית זו איננה נובעת מרצונם של הצדדים ליצור עסקה בלתי מושלמת. מקורה הוא במיזוג תוכנו של הוראות חוק המקרקעין והוראות חוק המתנה. עמד על כך השופט ברק בע"א 88/81, ב"ש 140/84 ציזיק נ' ד' הורוביץ ואח' [2], בעמ' 323: "...

115. כפי שקבעתי לעיל, מהות המתנות בנידונינו היא מתנה במקרקעין.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

116. הדירות שתיהן טרם נרשמו על שם מי מהנתבעים והזכויות בהן רשומות על שם היזם A.M. חברה קבלנית לבניין והשקעות בע"מ" כאשר לטובת רוכשי הדירות רשומות רק הערות אזהרה בגין התחייבות לעשות עסקה.
117. גם הנתבעים אישרו בסעיף 13 לסיכומיהם – כי הזכויות בדירות טרם נרשמו על שם הנתבעים לא בדירה הראשונה ולא בדירה השניה.
118. לפיכך, מובן כי שתי עסקאות המתנה לא הושלמו.
119. גם דין טענת הנתבעים כי עסקת המתנה "הושלמה מבחינה מהותית" – דינה להידחות. פסקי הדין עליהם מסתמכים הנתבעים בסיכומיהם כפסקי דין שבהם המתנה הושלמה מבחינה מהותית דנו במקרים בהם זמן ביטול המתנה היה ארוך משמעותית מהמקרה דנן. ב-ע"א (מחוזי ת"א) 2829/06 נתאי נדר נ' רשות הפיתוח ע"י מינהל מקרקעי ישראל (פורסם בנבו, 22.06.2009) – דובר במקרה בו התביעה לביטול עסקת המתנה הוגשה לאחר כ-13 שנה, וב-ע"א 954/93 חממה חג'בי נ' ברכה בן-יונה, נ(1) 417 (1996) – דובר במקרה בו התביעה לביטול עסקת המתנה הוגשה כ-7 שנים לאחר עסקת המתנה.
120. מטבע הדברים, כאשר ביטול מתנה שטרם הושלמה שנים רבות לאחר נתינתה מהווה כשלעצמו נסיבה המשכללת מעין "השלמה" של המתנה וליתר דיוק השלמה "עם מתן המתנה". עת עסקינן בבעלות במקרקעין הדברים מתחדדים אף יותר, זאת כאשר כל אימת שחולף פרק זמן רב יותר עד להסדרת הרישום בפועל, כאשר מקבלי המתנה מתנהלים במהלכו כלפי המקרקעין כמנהג בעלים, אזי ההנחה היא כי הרישום בפועל לא הוסדר מהבחינה הפורמאלית בלבד להבדיל מהבחינה המהותית. לא כך הם פני הדברים, כאשר הביטול נעשה בסמוך יחסית לאחר מתן מתנת המקרקעין שטרם הושלמה ברישום ובמקרה הנדון – בסמוך ממש לאחר שהתובעת נחלצה מבית הנתבעים ומהסיטואציה הקשה והמסרסת בה היתה נתונה, עת התגוררה עמם.
121. התביעה הוגשה כשנה ומחצה בלבד לאחר הענקת המתנה לגבי הדירה הראשונה וחודשים ספורים בלבד לאחר הענקת המתנה לגבי הדירה שנייה, כאשר בין שתי ההענקות – עברה התובעת את האירוע המוחי הקשה.
122. בנסיבות אלו, ברור כי גם מהבחינה המהותית לא חלף די זמן שיצדיק קביעה, כי עסקת המתנה הושלמה מהותית או כי התובעת ויתרה על הזכות לחזור בה מעסקת המתנה.
123. לאור האמור, נחה דעתי כי שתי עסקאות המתנה לא הושלמו ומשכך חל סעיף 5 לחוק המתנה על המקרה דנן, העוסק בהתחייבות לתת מתנה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

זכות התובעת לחזרה מהמתנות בשל התנהגות מחפירה

124. משעה שקבעתי כי מהות המתנות הנה זכויות במקרקעין וכי המתנות טרם הושלמו, הרי שיש לבחון האם טענתה של התובעת בדבר התנהגותן המחפירה של התובעות כלפיה מזכה אותה לחזור בה מהמתנות, בהתאם להוראות סעיף 5(ג) לחוק המתנה, שלפיו:

(ג) מלבד האמור בסעיף קטן (ב), רשאי הנותן לחזור בו מהתחייבותו אם היתה החזרה מוצדקת בהתנהגות מחפירה של מקבל המתנה כלפי הנותן או כלפי בן-משפחתו או בהרעה ניכרת שחלה במצבו הכלכלי של הנותן.

125. כאן המקום לציין, כי הנתבעים בסיכומיהם מעלים טענות בדבר שינוי מצבם לצורך רכישת הדירות, כגון- השלמות הרכישות ע"י נטילת משכנתאות וכיו"ב- אולם משעה שאיני בוחנת את יכולתה של התובעת לחזור בה מנתינת המתנות מכוח סעיף 5(ב) לחוק המתנה- אין המדובר בטענות הרלבנטיות לנושא הנדון.

126. הלכה למעשה וכפי שיבואר ויודגם להלן, המדובר באחד המקרים המובהקים של התנהגות מחפירה מצד מקבלי מתנה כלפי נותן מתנה ואם ניתן לסכם את כל מסכת ההתעללות שחוותה התובעת מאת הנתבעות יחדיו ומכל אחת מהן לחוד בביטוי אחד הרי שיש להשתמש בביטוי בו השתמשה התובעת עצמה בעדותה בביהמ"ש כמו גם בסעיף 22 לסיכומיה לאמור: "מאז שעברה התובעת לגור אצל ש. הפכו חייה לסרט אימה ממש!!!".

127. בתצהיר עדותה הראשית תיארה התובעת את אווירת הטרור והפחד שהנתבעות השרו עליה (סעיף 21 – 24 לתצהיר התובעת):

"21. מאז שעברתי לגור אצל ש., הפכו חיי לסרט אימה ממש!!! ש. השתלטה עליי שליטה מוחלטת ואני פחדתי ממנה מאוד ולא העזתי לפצות פה כשנאלצתי להישמע להוראותיה שמא היא תעשה לי משהו רע.

22. השתלטות ש. עליי הייתה כל כך קיצונית עד כדי כך שהיא אסרה עליי לשוחח עם שאר ילדיי, ואני נאלצתי להתקשר לילדיי בסתר ולעיתים רחוקות. ש. אסרה עליי גם לאמר מה כתובת המגורים של הדירה החדשה שלה (הדירה שהיא רכשה באמצעות כספי תמורת מכר הדירה שלי ברח' נווה W, כספים שגזלה ממני), זאת על מנת ששלושת ילדיי (י., אר. ואל.) לא יוכלו לבקר אותי.

23. אציין, כי באחת הפעמים בהם דיברתי בסתר עם י. היו עליי מעקבים וא. הנכדה, עקבה אחריי וצוטטה לשיחה ולאחר מכן נזפה בי בכעס וצעקה עליי ואמרה לי 'זאת הפעם האחרונה שאת מדברת איתם (עם שלושת ילדיה) אנחנו לא רוצים אותם'.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

24. מאוד סבלתי בביתה של ש., שם הייתי תקופה קצרה אחרי האירוע המוחי. ש. נתנה לי לישון בסלון הבית, תוך זלזול מוחלט בי ופחדתי פחד מוות לפצות פה בכלל שהיא התעללה בי וגם שאר בני משפחתה התעללו בי".

128. דוגמאות לאווירת הפחד והטרור שהשרו הנתבעות על התובעת ניתן אף למצוא בעדותה בפני מיום 5.7.2016 כאשר גוללה את מסכת העובדות אשר הובילו להגשת התובענה (העדות צוטטה בהרחבה בראשית פסק הדין- ר' עמ' 7 לעיל) ובין היתר ההשתלחות והאיום המזעזע מצד הנכדה:

"כל פעם הלכתי, אבל שהייתי באה ויושתי (צ"ל יושבת - נ.ר. ג.) הנכדה אמרה לי תשבי על הכסא עד שתמותי פה, אמרתי לה למה את אומרת ככה? מה עשיתי לך. היא אמרה אני אקח את הכלב שלי ישים לך על הראש".

129. לא רק שהצהרותיה של התובעת בדבר התנהלות הנתבעות כלפיה לא נסתרה כהוא זה, אלא שעדותה בחקירה הנגדית חיזקה את טענותיה, עת המדובר היה בעדות מדם לבה של התובעת, אשר היתה אותנטית, קוהרנטית ומהימנה, חרף כל הקשיים עמם נאלצה התובעת להתמודד בחקירה זו עקב ליקויי הדיבור שלה וההפרעות המכוונות והרבות מצד ב"כ הנתבעות.

130. כך לדוגמא העידה התובעת במסגרת חקירתה מיום 28.5.2017 (עמ' 75 ש' 18 לפרוטוקול):

"תראה, קודם כל שלחנו, לקדמ, קב, קבלן, הקבלן שנתתי כסף אז הוא נתן להם פתקים. באנו הביתה אמרתי לש. 'תני לי פתק אחד לקרוא מה כתוב שם'. ש. החזיקה את הפתקים ככה, את הטפסים והבת שלה דחפה מהיד שלה את הפתק ואמרה לי 'את זה את רוצה?' ועשתה את זה ככה, וזרקה על הרצפה. ואמרה 'עכשיו תיקחי את זה' אז אמרתי לה 'אני לא רוצה לא לגור איתה, ואני לא רוצה לקנות בית על השם שלה, רק על שמי. זה כסף שלי. זה כסף של הילדים'. עכשיו מה שקורה, מה שקורה שהאמא הזאת לא אמרה לא אפילו 'למה את עושה ככה לסבתא? למה את מתנהגת ככה אליה?' לא היה איכפת לה, היא שתקה".

131. בהמשך החקירה הבהירה התובעת כיצד התבצע ניתוקה מהמשפחה על ידי הנתבעות, כאשר הבת היא זו שמנהלת את הניתוק ואילו הנכדה היא הזרוע הביצועית שמפקחת עליה. ראה לדוגמא בחקירתה מיום 28.5.2017 (עמ' 76 ש' 4 לפרוטוקול ואילך):

"ש: כמה פחדת מהם?"

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

1 ת: בטח, לגור עם הילדה הזאת? כן. שהיא אמרה לי 'תשבי פה עד שתמותי.

2 אם לא אני אקח את הכלב הגדול ואעשה לך אותו על הראש. את הכלב'.

3 ש: ש. התנהגה יפה אלייך?

4 ת: מה?

5 ש: ש. התנהגה יפה אלייך?

6 ת: לא הייתה בבית כל היום.

7 ש: מה היא הייתה עושה?

8 ת: יש לה מתפרה, היא חו, קות, תופרת שמלות כלה.

9 עו"ד כספי: היא עובדת כל היום?

10 העדה, גב' ל.: כן. בטח. היא עובדת בשתי מקומות. במקום אחד היא עובדת ביפו

11 תל אביב בחנות של בדים, ובמקום אחד יש לה סטודיו.

12 ש: ומתי היא חוזרת הביתה?

13 ת: היא חוזרת ב-21:00, 22:00 לפעמים.

14 ש: אז היה, אם היית רוצה לברוח מהבית שלה, היית יכולה לברוח מהבית

15 שלה?

16 ת: לא. הייתה לי שומרת חזקה מאוד כזאת.

17 ש: מי זאת?

18 כב' הש' רוסמן גליס: מי זאת?

19 עו"ד אלדן: מי זאת?

20 העדה, גב' ל.: היא יותר גדולה ממני.

21 עו"ד אלדן: מי השומרת? בית המשפט שואל אותך.

22 כב' הש' רוסמן גליס: גברתי מי זאת?

23 עו"ד אלדן: מי, מי השומרת?

24 העדה, גב' ל.: א.י.

25
26 132. בנוסף בדיון מיום 28.5.2017, העידה התובעת בחקירתה, כי (עמ' 66 ש' 25 לפרוטוקול
27 ואילך):

28 י"ש: אף אחד לא היה בקשר איתך?

29 ת: למה? הם צלצלו, וצלצלה, צלצלה הדודה של, של הבת שלי מירושלים. והיא

30 אמרה לי 'כ. אני באה לפתח תקווה אני רוצה נרא לראותך אותך'. כל כך היא

31 אוהבת אותי. היא אמרה לי, היא, היא אשתו של בעלה של הנכדה שלי. הנכדה

32 כן. אז היא אמרה 'כ. אני רוצה לבוא לראותך אותך. מה הכתובת שלך בפתח

33 תקווה?'

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

הקטנה הזאת שמעה שאני מדברת איתה, היא אומרת: 'לא, לא, לא. שלא יגיד, לא. לא.

ככה היא עשתה לי ככה שאני לא אגיד לה את הכתובת. אמרתי לה 'תראי שר. אני נורא מתביישת, לא נעים לי. אבל הם לא מרשים לי, לא מרשים לי להגיד את הכתובת שלהם ואני מצטערת מאוד. אני לא בבית שלי. אני בבית של הבת שלי בפתח תקווה.

היא אומרת: 'אני רוצה לבוא לראות אותך רק'. אמרתי 'אבל לא מרשים לי להגיד', ולא אמרתי לה. לא אמרתי לה. ובאמת זה נורא גועל נפש דבר כזה.

כב' הש' רוסמן גליס: בבקשה. השאלה הבאה. עו"ד כספי: הילדים שלך, אלה שנמצאים בחוץ. במשך 5 חודשים שאת אצל ש. בבית, לא באים לראות אותך?

העדה, גב' ל.: הם באו. הם באו. היא לא נתנה לפתוח את הדלת. ש. אז מה הם עושים? מה הם עושים כשהיא לא נותנת לפתוח את הדלת? ת. שום דבר. הם הולכים חזרה הביתה".

133. התובעת תיארה בעדותה גם אירועי אלימות פיזית שחוותה מצד הבת. כך למשל העידה התובעת בחקירתה מיום 28.5.2017 (עמ' 65 ש' 17 – 21):

"אני פחדתי ממנה כי יום אחד היא נתנה לי פה תינו כיבטה, שעד המוות שלי אני לא אשכח את זה. אני הלכתי הביתה בוכה בחושך והיא הלכה עם הילדים שלה והיא נתנה לי כאן צביטה כזאת גד, גדולה. אמרתי לה למה? אז היא אומרת 'למה שאני אמרתי שילד של חברה שלה שנכנסים עם כרטיסים ללונה פארק כזה'. אני הלכתי בוכה הביתה ואני פחדתי ממנה. מאוד פחדתי".

134. מגוריה של התובעת בבית הנתבעים הסתיימו אשר העו"ס במוסד השיקומי בו שהתה התובעת בשעות הבוקר - "בית L" יזמה והתקשרה לילדיה האחרים של התובעת וביקשה מהם שיאספו אותה מבית L אל ביתם (ר' עדותה של התובעת בדיון מיום 28.5.2017 עמ' 90 ש' 3 – 12):

"עו"ד כספי: איך הצלחת לצאת מהבית של ש. ולחזור לבית שלך? העדה, גב' ל.: מה? ש: איך הצלחת לצאת מהבית של ש. ולעבור לבית שלך? ת: לא הצלחתי לצאת מהבית של ש. הייתי בבית L, אמרתי לך. ש: כן.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

ת: והעובדת הסוציאלית שמה היא צלצלה לילדים שיבואו לקחת אותי מבית

L.

ש: כן.

ת: שיצאתי, ראיתי את הילדים שמה.

ש: הם לקחו אותך?

ת: הם באו עם האוטו שלהם. והם לקחו אותי משמה".

135. כלל עדותה של התובעת בדבר ההתנהגות המחפירה של הנתבעות כלפיה, עת התגוררה עמן בתקופה שלאחר שיחרורה מביה"ח עקב האירוע המוחי, מקבלת חיזוק ביתר שאת נוכח עדותה של העו"ס הגב' ר.א., אשר שוחחה עם התובעת בזמן אמת, בעת שהיתה באישפוז שיקומי בבית L, בתקופה זו.

136. בחקירתה מיום 1.3.17, העידה העו"ס שלאט לאט, לאחר שהתובעת נפתחה בפניה, זיהתה אצלה מצוקה ופחד גדול מפני הבת והנכדה, עד כדי כך שחשה צורך לערב את אגף הרווחה במקום מגורי התובעת בחולון. העו"ס העידה כי עשתה מאמצים ליצור קשר עם ילדיה הנוספים של התובעת וכן פנתה אל עו"ס אגף הרווחה בחולון, בבקשה שתבדוק את מצבה של התובעת ואת מערכת היחסים שלה עם ילדיה לאחר השחרור "מבית L". ראה פרוט' 1.3.17, עמ' 18 ש' 1 – עמ' 19 ש' 2 :

כ. הייתה בבית L בערך כחודש וחצי, חודשיים. כן זיהיתי נושאים מיוחדים שקשורים לכ. והם- לאט לאט שהיא נפתחה בפני זיהיתי מצוקה, פחד מאנשים שהיא הייתה גרה אצל הבת, ש. בפתח תקווה... קשה לי לחזור בדיוק על המילים כי זה היה לפני שנה ורבע, אבל אני זוכרת שהיא סיפרה כמה היא מפחדת מהם, ומנסים להשליט בה סוג של טרור, אני לא יודעת אם להשתמש במונח הזה אבל זיהיתי אצלה מאוד פחד, ושהיא המשיכה להיפתח לי היה נראה בהתחלה שהנכדה מסורה אליה אבל היא כ. אמרה לי אל תראי את זה ככה, היא עושה כל מיני מניפולציות... אני לא זוכרת בדיוק את המשפטים אבל זיהיתי מצב שבו אני חייבת לערב פקידת סעד... לפני השחרור עוד במהלך האשפוז ניסיתי להשיג מס' טלפון של ילדים אחרים, ועד שהצלחתי להשיג אותם... זה לא היה כ"כ בקלות, לא יודעת לא ניכנס לזה אבל קיבלתי טלפונים של ילדים ונדמה לי שיצרתי קשר עם הבן אני לא בטוחה. זהו ואז זימנתי אותם לשיחה חיכיתי לשמוע מהם מה קורה ואני זוכרת שהיא היתה מאושרת כשהם הגיעו, במקביל יצרתי קשר עם העו"ס בחולון והתחננתי בפניה שתבוא לעשות ביקור בית ושתראה מה קורה ומה קורה גם עם הילדים בחולון, כי במצבים כאלה רגישים חשוב לדעת מה קורה עם ילדים אחרים, איך הם מתנהגים אליה... הילדים הגיעו אליי, ואני ראיתי מאד התרגשות עליה, אני זוכרת שהיא

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

1 סיפרה לי סיטואציה שמישהו הגיע לבקרה, מהילדים מחולון, אני לא יודעת
2 כמה הגיעו, אני באמת לא זוכרת את הפרטים הללו, ורצו להכנס לבת שגרה
3 בפ"ת, ולא אפשרו, או שהיא... זה עוד יותר הדליק אצלי נורה אדומה, וממש
4 לחצתי על כ. שאני רוצה את הטלפון והם הגיעו, ודיברו איתה ואח"כ אולי נסעו
5 איתה, את ההמשך בדיוק אני לא יודעת... אני במקביל יצרתי קשר עם פקידת
6 הסעד בחולון ואמרתי לה שאני ממש מבקשת שתנכסי ותיראי מה קורה והיא
7 אמרה לי אני אכנס ואראה, אני לא יודעת מה קרה נכנסה לא נכנסה, איזה טיב
8 של קשר היה, אין לי מושג".

9 137. ובהמשך, שם, עמ' 21 ש' 3-22 :

10 "ש. שוב, תיארתי מקודם איזה שהוא מצב מסויים שזיהית איזו שהיא מצוקה,
11 אני שואל אם המצוקה היתה נפשית? פיסית? או שניהם ביחד, הסבירי לנו, את
12 הרי אשת מקצוע?"

13 ת. שנה ורבע עברו כבר. אני זוכרת שהייתה מצוקה, להגיד לך בדיוק מה מי מו
14 ואיך? קשה לי להגיד בדיוק את המילים. אני זוכרת את הסיטואציה שרצו לבקר
15 אותה ולא נתנו להם להכנס.

16 ש. את חשת באיזו שהיא כפייה שהיא עוברת? אלימות פיסית?

17 ת. אני לא יודעת להגיד. אני לא זוכרת להגיד לך בדיוק אם היא אמרה לי
18 שהיא מכה אותה או לא, אני זוכרת שהיא היתה במצוקה.

19 ש. מה המצוקה שהייתה לה? לא סיפרת

20 ת. אני זוכרת שהיה לה פחד".

21 138. העו"ס העידה שהמצוקה שהפגינה התובעת, חרגה ממצוקה רגילה שמפגינים מטופלים במצב
22 דומה למצבה של התובעת. שם, עמ' 22 ש' 7-31 :

23 "ש. יכול להיות שהמצוקה שלה שאת מתארת שאת לא יודעת להסביר בפירוט
24 בגלל הזמן והזיכרון יכול להיות שזה נבע מהאירוע המוחי? שהכל ביחד יצר
25 אצלה מצוקה מנטלית של לאו דווקא קשורה באזור המגורים?

26 ת. מגיעים אלינו באמת המון אנשים, אחרי אירוע מוחי ולפעמים יש דברים
27 בין הורים לילדים, קורים דברים וזיהיתי פה משהו שהוא היה קצת יותר
28 קיצוני, ואני חושבת שבגלל שהיא מגיעה אלינו ולא מאושפזת אלא נמצאת אצל
29 הבת, ואח"כ אני מאד דאגתי לגבי מה קורה, וגם באותו זמן שהייתה אצלי וגם
30 לטווח הרחוק יותר מה יהיה והחלטתי לפנות לפקידת סעד, כי זה היה נראה לי
31 משהו לפי מה שאמרה שהוא לא תקין, מעבר לממוצע".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

139. במהלך חקירתה הנגדית, כאשר נשאלה העו"ס האם היא יודעת מדוע נקראה להעיד, ציינה
העו"ס כי התובעת סיפרה לה שרוצים ממנה ולוקחים ממנה בעורמה. שם, עמ' 23 עמ' 33 – עמ'
24 עמ' 8 :
- ש. את יודעת למה הזמינו אותך להעיד פה היום?
ת. אני מבינה מכל הסיפור.
ש. מה את מבינה?
ת. את כל מה שהיא סיפרה לי, את הקטע של כסף,
ש. אז היא כן סיפרה לך?
ת. היא סיפרה לי את זה אז שרוצים ממנה כסף ולוקחים ממנה בעורמה,
ש. אני לא זוכר שתיארת שלוקחים ממנה כסף בעורמה לפני כמה שאלות,
כשתיארת את המצוקה שלה
ת. יכול להיות ששכחתי להגיד את המשפט הזה, כל הסיטואציה, לחפש מילה
במילה במילה, זה הכל בכללי".
140. עם תום שמיעת עדותה של העו"ס, ניתן על ידי צו לבית החולים "בית ל" לגילוי כל המסמכים
הרפואיים של התובעת, לרבות תרשומות העו"ס שנעשו בזמן אמת. המסמכים הוגשו לבית
המשפט ביום 21.3.17 (נסרקו למערכת ביום 26.3.17) ועיון בתרשומות העו"ס מאשש את עדותה
הנ"ל של העו"ס ומלמד כי אכן, בזמן אמת, חשה העו"ס שהתובעת שרויה בפחד ובמצוקה.
141. עדותה של העו"ס היתה מהימנה, קוהרנטית, בלתי תלויה ואובייקטיבית. אמנם, מנסים
הנתבעים בסיכומיהם לטעון כי לא ניתן להיבנות מעדותה של העו"ס אשר לא זכרה פרטים
רבים. אולם, מטבע הדברים, כאשר חקירתה של העו"ס נעשתה למעלה משנה ומחצה לאחר
קרות האירועים, הרי שסביר כי לא תוכל לזכור פרטים ספציפיים וכי תעיד את אשר היא זוכרת
בלבד ובעיקרו- אווירת הפחד בה היתה שרויה התובעת.
142. כאמור- משעה שהסתבר במהלך חקירתה של העו"ס, כי זו ערכה תרשומות בנוגע לשיחותיה עם
התובעת בזמן אמת, ניתן על יד צו ולפיו על "בית ל" להעביר העתק מכל התיק הרפואי של
התובעת בתקופת אישפוז שם לצורכי שיקום, כולל התרשומות הסוציאליות.
143. לאחר שהמסמכים הנ"ל נסרקו לתיק ביהמ"ש, ביום 26/3/17, עלה בבירור כי גם התרשומות
הסוציאליות שנערכו בזמן אמת, תומכות בגרסת התובעת הן באשר להתנהלות הנתבעות כלפיה
צורה מחפירה והן באשר למצוקתה ולרצונה כי תירכש דירה על שמה ולא על שם הנכדה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

144. אמנם בסיכומי הנתבעים, מנסים הנתבעים להיבנות מן האמור בחלק מהמסמכים על מנת להפריך את גרסת התובעת. אולם, מעיון במסמכים, עולה בבירור כי הציטוטים המובאים בסיכומי הנתבעים בעיקר ברישא לפרק "התנהגות מחפירה" (בין סעיף 28 לסעיף 29) הנם ציטוטים מגמתיים דווקא ממפגש ההיכרות הראשוני של העו"ס בבית L עם התובעת וזאת בנוכחות הנכדה ומבלי שהתובעת יכולה היתה לשוחח עם העו"ס בחופשיות וביחידות. ר' בעמ' 2 לסיכום הפגישה מיום 8/10/15 תחת הכותרת "מידע שנתקבל" - "השיחה נערכה עם : החולה + הנכדה א.".
145. והנה דווקא תרשומת זו מצוטטת על ידי הנתבעים בסיכומיהם וזאת בהתעלם לחלוטין מתרשומות ההולכות ומחמירות לגבי השיחות שהתנהלו בין העו"ס בבית L לבין התובעת, החל מהמועד הראשון בו הצליחה התובעת לשוחח עם העובדת הסוציאלית ביחידות, ללא נוכחות הנכדה, כמפורט להלן:
- 12/10/15 "חושבת לעבור לפ"ת קרוב לבת-הנכדה, תעבור לגור איתה...."
- 2/11/15 בגלל ההשגחה הצמודה שוחחנו ביחד עם נכדתה א. שמלווה אותה לטיפולים על עובד זר...
- 9/11/2015 תקציר : שיחה עם כ.
- פירוט: הפעם הגיעה ללא ליווי נכדתה.** לדבריה הבת שהיא מתגוררת איתה יש כעסים על האם. מסרבת להזמין את בתה לשיחה- עוד יומיים יגיעו מ M לביקור בית- להכנסת ח.סיעוד. סוכם עם מ. M שתעדכן אותי לגבי ביקור בית. אחרי יום רביעי אם יהיה צורך נערב את הבן שמרגישה נוח לדבר איתו.
- 12/11/2015 שיחה עם חברת M-עם מ.- הבת ש. שמתגוררת אצלה בטלה פעמיים את הביקור בית- לא משתפת פעולה.
- 16/11/2015 מחכה לחזור לביתה בהקדם. הקשר עם הילדים מורכב בעיקר עם הבנות. קשה לה שהנכדה מגיבה לה יפה... (ככל הנראה "לא" יפה- נ.ר. ג.)
- 19/11/2015 הבן יגיע לשיחה מקווה למצוא תוך מספר ימים מטפלת שתהיה איתה בחולון...
- 23/11/2015 ילדים שמתגוררים בחולון מספרים שאחותם ש. לא אפשרה להם לבקר את האם בבית בפ"ת- נעלה את הקשישה באחד החדרים. ענתה הבת ש. שהאם שוהה אצלה זמנית מדברת איתה לא יפה. לדברי הקשישה קרעה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

לה פנקסי צקים. החתימה אותה בכח על מסמכים. לקחה ממנה את כל הכספים... אמלא טפסים לצורך המצב היא חסרת ישע בגלל האיומים שלהם.

... עכשיו הילדים החליטו לקחת אותה לחולון כדי שמצב זה לא יימשך... הם חושבים לפנות למשטרה לבקש למנוע מגע בינה לבין הבת ש. בפ"ת...

26/11/2015 ... אתמול הקשישה מספרת שהיה לה קשה אצל הבת. עו"ס Y. הגיע לביקור בית... הבת ש. מפ"ת ממשיכים להטריד אותה..."

146. בכלל המסמכים שהוגשו מבית L נמצא טופס דיווח על חשד לפגיעה בחסר ישע (קשיש) בנוגע לתובעת, מיום 23/11/2015. בטופס נכתב ע"י העו"ס ר. א. :

"מזווחת שהרכב שלה אצל הבת ולא מוכנה להחזיר אותו. כל הכספים נלקחו ממנה. הכריחו אותה לחתום על קניית דירה שתהיה שלה + נכדה (א.) – בסוף הדירה נרשמה ע"ש הנכדה."

147. כמו כן, בכלל המסמכים שהוגשו מבית L נמצא טופס דיווח למרכז/ועדת אלימות על נפגעת/אלימות במשפחה, מיום 23/11/15 עם פרטיה של התובעת, כאשר בפירוט נרשם על ידי העו"ס הגב' ר. א. "איומה של הבת ש."

148. כל התרשומות והטפסים הנ"ל אשר נערכו על ידי העו"ס בזמן אמת נעלמו מהתייחסותם של הנתבעים בסיכומיהם ומהווים לטעמי עדות מכרעת באשר למצבה של התובעת, בעת מגוריה לאחר האירוע המוחי בבית הנתבעים ובאשר לכך כי הבת והנכדה התנהגו כלפיה ללא כל ספק בהתנהגות מחפירה, אשר הובילה כאמור את העו"ס לדווח בזמן אמת על התעללות בחסר ישע ועל אלימות במשפחה.

149. אימות לדברי התובעת כי ילדיה הגיעו לבקרה, אך הנתבעת לא נתנה להם גישה אליה, ניתן למצוא גם בחקירתו של בנה של התובעת, מר י. ל. (עמ' 137 ש' 19 – 25) :

"ש. איך אתה מסביר שבמשך חצי שנה, לפי הטענות שלך אמא אצל ש., אתה מקבל מאמא טלפונים שקטים, בקול חלוש כפי שאתה טוען בתצהיר ואתה רושם שהיא אומרת לך שאסור לה להגיד את הכתובת ואתה יושב בשקט ולא עושה דבר? ת. אני לא יושב בשקט, אני לא הייתי יודע איפה הכתובת. היתה פעם אחת שדיברתי עם ע. בטלפון והוא אמר "אנחנו לא אומרים איפה היא, הכל בסדר, אם תרצו להיפגש איתה אז זה מתי שאני אחליט וניפגש בגן". גם לא הייתי מגיע לזה, לכתובת, אלא במקרה היה טלפון משח"ל שחיפשו אותה, כי היא לא עונה בשתי הטלפונים ואז שאלתי איפה היא נמצאת? בחולון? לא, אז נתנו לי את הכתובת

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

בפתח תקווה. הגעתי לשם, לא נתנו לה לרדת ודיברנו עם ש. בטלפון אחרי שהיא
ענתה לאחותי, אחרי הרבה זמן ואמרה "אף אחד לא יכול לראות אותה, אין אף
אחד בבית עכשיו". מה הייתי צריך, לשבור את הדלת?"

ובהמשך עדותו:

ת. הודעתי לאחי ולאחותי ונסענו אליה בערב לשם, לקחנו דברים ונסענו,
אבל לא פתחו לנו את הדלת ואחותי התקשרה המון פעמים, עד שש. ענתה לה
ואמרה לה שאין אף אחד כאן ואי אפשר לפתוח את הדלת.
ש. ומה עשיתם בסוף?
ת. חזרנו חזרה".

150. למרבה הצער, גם לאחר שהצליחה התובעת להתוודות בפני העו"ס אודות המרחש בבית הבת
והוחזרה על ידי יתר ילדיה להתגורר בדירתה בחולון, ארע אירוע אלימות חמור מצד הבת כלפי
התובעת, כפי שתואר על ידי התובעת בעדותה מיום 25.8.2017 (עמ' 84 ש' 22 ואילך):

"אבל את צריכה להחזיר לי את זה. זה כסף שלי. ואין לי, אין לי בעל שמן,
שמפרנס אותי. אז אני רציתי להגיד לה, 'תשארי ככה', היא דחפה אותי ונפלתי
על הרצפה. אני לא יכולה להראות לך מה יש לי פה עד עכשיו. והרופא כותב שזה
מנ, זה מנפילה. יש לי פה חור כזה שקבלתי מכה מהרצפה ומהכורסא, הכורסא
שלי היה ליד זה. זרקת אותי על הרצפה ואני זעקתי 'למה זרקת אותי, למה?'
זעקתי 'הצילו, הצילו'. אז היא לקחה מהר וזרקת את כל הד, וילונות וכיסויי
התריסים שאף אחד לא ישמע את הצעקות שלי. היא אמרה לי 'תקומי. מהר
תקומי מהרצפה'. אמרתי 'אני לא יכולה'. אז היא שכבה עלי ככה ושמה לי את
היד ככה, ככה, היא אמרה 'עכשיו, עכשיו' עשתה את הצרות שלה ככה. 'תקומי
עכשיו, עכשיו תקומי'. אמרתי 'אוי', את צו, צור, 'את חונקת אותי עזבי אותי.
את חונקת אותי. את חונקת אותי'. ואני נבהלתי נורא. פתאום צלצל הטלפון,
הטלפון. היה לי פה את לחצן המצוקה, היא לקחה את זה וזרקת רחוק. הטלפון
הזה כן, היא לקחה את הטלפון שלי הקטן ושמה את זה רחוק, זרקת, הכל היה
רחוק ממני. ואני שוכבת על הרצפה וצועקת וצועקת נורא, ואף אחד לא שמע
אותי כי היא סגרה את כל הבית. אחר כך צלצל הטלפון הגדול, והיא הלכה
וראתה שכתוב י.. אז אמרתי לה 'כן, י. צריך לבוא עכשיו'. היא שמעה שי. צריך
לבוא, היא לקחה מהר את התיק שלה וברחה. ברחת. הוא בא, הוא אומר לי 'מה
קרה לך?' אמרתי 'אל תשאל'. אז הוא עזר לי לקום. ואני אחר כך הלכתי
למשטרה והגשתי תומה, תלונה. אבל הם לא עושים כלום".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

151. אירוע זה תואר על ידי התובעת גם בדיון מיום 5.7.2016, עמ' 34 ש' 31 ואילך:
- 1 "שהיה לי אירוע היא דחפה אותי על הרצפה בבית ויש לי לחצן מצוקה, למה?
2 כי אמרתי לה תביא לי כסף שיהיה לי קצת כסף לקנות אוכל, היא זרקה אותי
3 על הרצפה וצעקתי לבת שלי הדתיה שגרה מעלי והיא סגרה לי את כל החלונות
4 של ישמעו והיא לקחה לי את לחצן המצוקה."
5
152. הבת לא הכחישה כי באותו היום הגיעה לבית אמה, אלא שטענה כי הגיעה עקב קריאה של
6 שחי"ל וכי לא ארע דבר מעבר להרמת קול. ואולם, בגין אירוע זה, מיום 2.12.2015, ניתן צו הגנה
7 כנגד הבת בבית משפט זה במסגרת ה"ט 11772-12-15, כאשר לדיון שנקבע במעמד הצדדים הבת
8 לא טרחה להתייצב ואף לאחר שניתן פסק הדין, הבת לא הגישה כל הליך שהוא במטרה לבטלו
9 או לברר את העובדות אשר על בסיסו הוא ניתן.
153. בהצטבר כל העדויות, המסמכים והממצאים שהובאו לעיל, אני קובעת כי הנתבעות התנהגו
10 כלפי התובעת בהתנהגות מחפירה במהלך החודשים בהם התגוררה עמם וכי הבת התנהגה
11 כלפיה בהתנהגות מחפירה גם במהלך האירוע האלימות הנ"ל מיום 2/12/15 בגינו הוצא נגדה צו
12 ההגנה.
154. בע"א 7156/06 כרמי צמח נ' דוד גבאי (פורסם בנבו, 19.07.2009) נקבע, כי:
- 16 "מבין ההוראות המנויות בסעיף 5 לחוק המתנה המאפשרות למתחייב ליתן מתנה לחזור
17 בו, הוראת סעיף 5(ג) היא הגורפת ביותר. הוראה זו מאפשרת למתחייב ליתן מתנה לחזור
18 בו אף אם ויתר בכתב על זכות החזרה ואפילו אם המקבל שינה את מצבו בהסתמך על
19 המתנה".
155. פסיקת בית המשפט העליון פירשה את המונח התנהגות מחפירה בצורה רחבה. ראו ע"א 350/96
20 א' וייסר ואח' נ' שביט ואח' פ"ד נב(5) 797.
156. מעיון בפסיקת בתי המשפט לענייני משפחה נמצא כי קללות כלפי נותן המתנה (תה"ס (נצרת)
21 47590-04-13 א.נ. נ' ב.מ. (פורסם בנבו, 11.5.2014), הטרדות והתכתשות על דברים שלא
22 מאפשרים מגורים משותפים (תמ"ש (כ"ס) 34479-11-09 ג.ד. נ' נ.ד. (פורסם בנבו, 3.6.2012))
23 וטעינת טענות מזלזלות או מכפישות כלפיי נותן המתנה (תמ"ש (ת"א) 41732-10-11 ע. נ' מ.
24 (פורסם בנבו, 24.9.2013)) – מהוות נסיבות לביטול מתנה בשל התנהגות מחפירה.
157. משעה שעדות התובעת היתה מהימנה בעיני – עדות אשר היתה אותנטית וקשה לשמיעה מפי
25 אישה מבוגרת וחולה אשר דיברה מדם לבה אודות מעשים, קללות, הצקות, הפחדות, אלימות
26 ואיומים קשים שעברה מהנתבעות, משעה שעיון בתרשומות שהוגשו לביהמ"ש ואשר נערכו על
27 ידי העו"ס באופן אותנטי בזמן אמת כמו גם חקירת העו"ס בבית המשפט כבר לא הותירו כל
28 32 מתוך 35

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

מקום לספק בדבר ההתעמרות הקשה בתובעת על ידי הנתבעים, החל מכליאתה בביתם, ניתוקה
מיתר ילדיה, השפלתה, איום כי יניחו את הכלב על ראשה, ניצול חולשתה לאחר האירוע המוחי
וכלה באירוע האלימות הקשה מצד הבת, לאחר שהתובעת שבה להתגורר בחולון כמפורט לעיל,
נחה דעתי כי הנתבעים כולם ובפרט הנתבעות התייחסו בצורה מחפירה אל האם.

158. ההתנהגות המחפירה התבטאה הן ביצירת אווירה ממושכת של מצוקה ופחד אצל התובעת,
כשהיא חולה ומוחלשת לאחר אירוע מוחי והן במעשים ספציפיים שנעשו כלפיה, כפי לדוגמא
שסיפרה העו"ס בחקירתה, לרבות הצהרה כי הבת נעלה את התובעת באחד החדרים וקרעה לה
שקים.

159. בנוסף לעדויות הנ"ל מצאתי לנכון להתייחס לדבריה הקשים של הבת עצמה כלפי התובעת
בתצהירה. הבת ציינה בתצהירה אודות אופי נוקשה של התובעת, האשמת התובעת בפילוג
משפחתי וכו'. הגם שדברים אלה נאמרו במסגרת תצהיר שהוגש לבית המשפט בתביעה הנדונה,
מצאתי לנכון לראות בהם כחזוק נוסף לכך שאכן התקיימה התנהגות מחפירה. לכל אלו יש
להוסיף את רמיית התובעת בנוגע לשימוש בכספים שהעניקה לדירה השנייה, דירה אשר כפי
שקבעתי לעיל היתה אמורה להירשם על שמה ולמצער על שמה ועל שם הנכדה במשותף, כאשר
בסופו של דבר נרכשה בכספים אלו דירה על שם הנכדה בלבד, דבר המהווה התנהגות מחפירה
כשלעצמו.

160. לאור כול האמור לעיל נחה דעתי כי כפי שטענו הנתבעים בסיכומיהם- הדירות שתיהן נרכשו
בין היתר בכספי המתנה של התובעת אשר ניתנו לשם רכישת הדירות ומשקבעתי כי המתנות לא
הושלמו הרי שנוכח התנהגותם המחפירה של הנתבעים כלפי התובעת- עליהם להשיב לה את
המתנה.

הסכומים שיש להשיב לתובעת

161. בתצהיר עדותה הראשית המתוקן הציגה התובעת אסמכתאות לעניין העברת כספים לבת ביום
3.7.14 בסך של 540,000 ₪ (נספח ד' לתצהיר), וכן אסמכתאות לעניין העברת כספים לנכדה,
ביום 10.9.15 בסך של 750,000 ₪ (נספח ח' לתצהיר). כן צירפה התובעת פתקית מפנקס השיקים
עליה כתבה 20,000 ₪ (נספח ה' לתצהיר).

162. בחקירתה הודתה הבת כי קיבלה לרכישת הדירה הראשונה סך של 70,000 ₪ וסך של 540,000
₪ (סה"כ 610,000 ₪), לאמור- עמ' 170 לפרוטוקול:

י"ש. **אני מציגה נספח ד' לתצהיר של התובעת, אנחנו רואים העברה של 540,000 ב 3.4**
14.

ת. זה נכון, אני מאשרת את העברה. אני לא מסתירה שום דבר.

ש. לשם מה היתה העברה?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

- 1 ת. היא העבירה את זה לשם קניית הדירה שלי ברח' X 30, דירה 4.
- 2 ...
- 3 ש. חוץ מ 540,000 ₪, היא העבירה לך עוד 750,000 ₪, האם זה נכון?
- 4 ת. היא מחברת לי את כל הדברים ... לא נכון. היא העבירה לי לדירה מה שאמרתי.
- 5 70,000 ועוד מה שאמרנו, שהיא העבירה לי ולקחתי את המשכנתא ואת המכירה
- 6 של המספר ..."
- 7 168. בחקירתה הודתה הבת, כי הועברו 770,000 ₪ לחשבונה של הנכדה. ר' פרוטוקול מיום
- 8 4.9.17, ש' 9-11:
- 9 "ש. אם כך, למעשה התובעת העבירה לבנק דיסקונט סך של 750,000 ש"ח ועוד
- 10 20,000 ש"ח שהיא נתנה לקבלן וחזרו לאותו חשבון. בסה"כ 770,000 ש"ח. את
- 11 מאשרת?
- 12 ת. מאשרת לחשבון של א. מאשרת."
- 13 163. גם בסיכומי הנתבעים הם מודים כי הבת קיבלה סכום כולל של 610,000 ₪ לרכישת הדירה
- 14 הראשונה וכי לרכישת הדירה השניה הועברו 750,000 ₪ - ר' סעיפים 10-11 לסיכומי הנתבעים.
- 15 כן, הודתה הבת בחקירתה כי הועבר סך נוסף של 20,000 ₪ שהועברו לחשבון של הנכדה
- 16 כתוצאה מביטול רכישת הדירה ברחוב Y.
- 17 164. בסיכומי התובעת, מנסה התובעת להיבנות מעדויותיה של הבת בביהמ"ש כי מלוא כספי תמורת
- 18 הדירה בתל אביב הועברו לידה. ר' בפרוטוקול בעמ' 177 ש' 21 – 25:
- 19 "ת. אמא מכרה את הדירה זה היה רצונה. היא העבירה את הכסף לחשבון שלי,
- 20 כדי שאני אשלם ואקנה דירה מרצונה."
- 21 165. נוכח האמור - טוענת התובעת כי הבת למעשה קיבלה את הסך של 900,000 ₪ לצורך רכישת
- 22 הדירה הראשונה. אולם, לטעמי עדות הבת בנדון קבלת כספי מכירת הדירה בתל אביב הנה
- 23 כללית ולא ספציפית, כאשר לא עלה בידי התובעת להוכיח באסמכתאות העברה של למעלה מ-
- 24 610,000 ₪ לדירה הראשונה ועליה נטל הראיה.
- 25 166. לפיכך, אני קובעת שהכספים אותם על הבת להשיב הנם בסך של 610,000 ₪ והכספים אותם על
- 26 הבת והנכדה להשיב ביחד ולחוד בנוסף הנם בסך של 770,000 ₪.
- 27 167. לעניין הכספת ותכולתה - לא הוכח בפני דבר.

סוף דבר

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 14100-12-15 ל. נ' ל. ואח'

168. הנתבעת 1 תשלם לתובעת את הסך של 610,000 ₪, כאשר סכום זה יישא הצמדה למדד המחירים לצרכן, החל מיום 1/5/2014 ועד לתשלום בפועל.
169. בנוסף, על הנתבעות 1-2 לשלם (ביחד ולחוד) לתובעת את הסך הכולל של 770,000 ₪ כאשר סכום זה יישא הצמדה למדד המחירים לצרכן, החל מיום 1/11/2015 ועד למועד התשלום בפועל.
170. **באשר להוצאות משפט** – לאור תוצאת פסק הדין ובשקלול כולל של אופן ניהול ההליך על ידי הצדדים, בשים לב למספר הרב של הבקשות שהוגשו במסגרת ההליך והיקפן ובשים למספר דיוני ההוכחות שהתקיימו לפני ואורכם, זאת גם בשל העדת עדים רבים מצד הנתבעים, אני מחייבת את הנתבעות 1-2 לשלם לתובעת הוצאות משפט ושכר טרחת עו"ד בסך של 70,000 ₪.
171. זכות ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 45 ימים.
172. המזכירות תמציא פסק הדין לצדדים ותסגור את התיק.

פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים

ניתן היום, 19/9/2019, בהעדר הצדדים.

נלי רוסמן גליס, שופטת